

Borgarráð

Tillaga um framtíðarhögun á starfsemi Borgarskjalasafns

Lagt er til að borgarráð samþykki að starfsemi Borgarskjalasafns taki breytingum í samræmi við valkost þrjú í meðfylgjandi skýrslu KPMG um framtíðarhögun á starfsemi safnsins og verði verkefninu flýtt einsog kostur er. Tillagan felur í sér að skilgreind lögbundin verkefni þess verði flutt til Þjóðskjalasafns Íslands. Þjónustu- og nýsköpunarsviði verði falið að fylgja ákvörðuninni eftir m.a. með því að ganga frá samkomulagi um útfærslu og framkvæmd við Þjóðskjalasafn. Verkefni sem snúa að menningarmiðlun verði flutt til Borgarsögusafns og/eða annarra menningarstofnana á menningar- og íþróttasviði skv. nánari útfærslu. Í tillögunni felst því að Borgarskjalasafn verður lagt niður í núverandi mynd.

Greinargerð:

Á fundi borgarráðs 1. september 2022 var lagt fram bréf þjónustu- og nýsköpunarsviðs, dags. 25. ágúst 2022, sbr. samþykkt stafræns ráðs frá 24. ágúst 2022 um tillögu að stefnumótun fyrir framtíðarhögun starfsemi Borgarskjalasafns Reykjavíkur. Í bréfinu var einnig lagt til að skoðuð yrðu tækifæri til nánara samstarfs og/eða frekari þjónustukaup frá Þjóðskjalasafni Íslands. Við samþykkt fjárhagsáætlunar Reykjavíkurborgar fyrir árið 2023 var ennfremur samþykkt að *hlutverk og verkefni Borgarskjalasafn verði endurskoðuð m.t.t. þeirra breytinga er rafræn langtímavarðveisla hefur í för með sér en einnig hvað varðar önnur hlutverk og verkefni safnsins. Lagt verði mat á samstarfs- eða sameiningarmöguleika í því sambandi sem og hugsanlegan tilflutning verkefna. Horft verði til þeirra sviðsmyndagreiningar er nú á sér stað. Tillögur verði tilbúnar fyrir 1. mars 2023.*

Settur var á laggirnar stýrihópur, skipaður starfsfólki Reykjavíkurborgar, sem tók virkan þátt í vinnuferlinu. Leitað var ráðgjafar til KPMG við að greina og leggja fram mögulegar sviðsmyndir að undangenginni greiningu á núverandi fyrirkomulagi, fyrir framtíðarhögun Borgarskjalasafns. Þá var einnig kallað eftir svörum við lögfræðilegum álitamálum. Hefur stýrihópurinn nú skilað af sér valkostagreiningu sem byggir á eftirfarandi grunnforsendum: húsnæði, mannauð, öryggi, stafrænum innviðum, fjármagni og umhverfi.

Ljóst er að núverandi staða safnsins er ekki eins og best verður kosið. Borgarskjalasafn hefur ekki burði til að sinna lagaskyldu sinni svo vel sé miðað við núverandi fyrirkomulag. Rekstrarkostnaður vegna verkefna safnsins mun einnig aukast á næstu árum og taka þarf ákvörðun um hvernig fjármagni er best varið til að mæta auknum kröfum um nútíma langtímavarðveislu. Þá er rík þörf á fjárfestingu í innviðum til að koma starfseminni inn í stafræna framtíð. Einnig þyrfti að óbreyttu að finna Borgarskjalasafni nýtt húsnæði vegna þess að til stendur að flytja safnið úr núverandi húsakosti með stækkun Borgarbókasafns í Grófinni.

Þá er sömuleiðis rík þörf á fjárfestingum í sérhæfðum mannauði og í nýjum tæknilausnum til að varðveita og miðla rafrænum gögnum í langtímavörslu.

Áskoranir í starfsemi Borgarskjalasafns og Þjóðskjalasafns á næstu árum eru að miklu leyti þær sömu. Því er það talin skynsamleg nýting fjármuna að uppbygging innviða í málafloknum sé á hendi einnar stofnunar sem lögum samkvæmt þjónar þegar landinu öllu, þar með talið þeim sveitarfélögum sem ekki reka héraðsskjalasöfn. Slík tilhögun er líkleg til lengri tíma litið ekki aðeins að skila lægri kostnaði heldur einnig betur sérhæfðum húsakosti til framtíðar, öflugum upplýsingatækniinnviðum, betri nýtingu sérþekkingar og stórbættri þjónustu við almenning, fyrirtæki, og stofnanir.

Sveitarfélögum er heimilt en ekki skylt að starfrækja héraðsskjalasafn. Hlutverk Borgarskjalasafns Reykjavíkur er því skilgreint í samþykkt borgarráðs frá árinu 2006 og staðfest af þjóðskjalaverði 2007. Þá starfar safnið samkvæmt lögum um opinber skjalasöfn nr. 77/2014 og reglum Þjóðskjalasafns Íslands sem saman mynda ramma um opinbera skjalavörslu og -stjórn, bæði ríkis og sveitarfélaga. Engar lagalegar hindranir eru samkvæmt ofangreindu fyrir því að færa lögbundin verkefni alfarið til Þjóðskjalasafns, né heldur fyrir því að fela Borgarsögusafni og/eða öðrum menningarstofnunum borgarinnar að sjá um fræðslu og miðlun þegar kemur að safnkosti Borgarskjalasafns.

Dagur B. Eggertsson

borgarstjóri

Hjálagt:

Framtíðarfyrirkomulag Borgarskjalasafns, valkostagreining (KPMG, janúar 2023).

Samþykkt um Borgarskjalasafn (Borgarráð, febrúar 2006).

Umsögn borgarlögmans til skrifstofu borgarstjóra og borgarritara um tillögu um framtíðarhögun starfsemi Borgarskjalasafns, dags. 14.02.2023.

Framtíðarfyrirkomulag Borgarskjalasafns

Valkostagreining

Ráðgjafarsvið KPMG

Janúar 2023

1081

Efnisyfirlit

- 4 Samantekt
- 8 Verkefnið
- 14 Borgarskjalasafn Reykjavíkur
- 21 Valkostir
- 45 Viðaukar

Tengiliðir KPMG

Davíð Halldórsson

✉ dhalldorsson@kpmg.is

☎ 545 6134

Hjálmur Hjálmsson

✉ hjalmsson@kpmg.is

☎ 545 6197

Fyrirvari:

Greiningin er unnin af KPMG skv. samkomulagi við Reykjavíkurborg með það að markmiði að leggja fram tillögur að framtíðarfyrirkomulagi Borgarskjalasafns.

KPMG ber ekki skylda til að uppfæra skýrsluna vegna upplýsinga sem fram kunna að koma eftir að skýrslan hefur verið gefin út. Enn fremur ber KPMG ekki ábyrgð á efni skýrslunnar ef upplýsingar sem KPMG voru látnar í té við skýrslugerðina reyndust rangar eða ófullnægjandi. Kostnaðargreining byggir á fyrirliggjandi gögnum og gjaldskráum eins og þær eru í dag sem kunna að breytast í náinni framtíð. Verður því að horfa á alla kostnaðarútreikninga með þær upplýsingar í huga. Í einhverjum tilvikum kann lesandi að vilja nánari upplýsingar eða lýsingar á kröfum í skýrslunni og er það á ábyrgð lesanda að óska eftir viðbótarupplýsingum telji hann þörf á því.

Skýrsla þessi, unnin fyrir Reykjavíkurborg, inniheldur trúnaðarupplýsingar og er eingöngu ætluð til nota fyrir verkkaupa í samræmi við tilgang verkefnisins. Skýrslan og önnur skjöl eru ekki til dreifingar í heild eða hluta til þriðja aðila án samráðs við KPMG.

Allar ákvarðanir sem teknar kunna að verða á grundvelli upplýsinga sem settar eru fram í skýrslunni eru á ábyrgð lesanda.

Stafræn stjórnsýsla

Framtíðin er stafræn og umhverfisvæn

Tækifæri eru til þess að breyta hvernig við skilgreinum hlutverk og verkefni stjórnsýslunnar. Í stað þess að horfa eingöngu í hefðbundnar kostnaðaraðhaldsaðgerðir í kjölfar heimsfaraldurs ætti einnig að horfa til nýrra tækifæra sem liggja í aukinni hagnýtingu á tækni og nýsköpunartækifærum. Fjárfesting í framsæknum lausnum, grunnkerfum og ferlum – endurmóta stjórnsýsluna í átt að hagkvæmara umhverfi með borgara í fyrirrúmi – er óhjákvæmilega leiðin fram á við.

Breyttar kröfur – ný nálgun

Síðustu ár hafa kröfur til upplýsingatækni hjá borgurum og almennum hagsmunaðilum aukist, en í dag er upplýsingatækni í fararbroddi þegar kemur að því að styðja við vöxt, auka hagræðingu og skapa verðmæti. Árið 2021 var fyrsta árið af þremur í umfangsmiklu, stafrænu umbreytingarverkefni Reykjavíkurborgar. Verkefnið, sem er hluti Græna plansins, er gríðarlega metnaðarfullt, hvort sem litið er á innlandan eða erlendan markað, og á sama tíma býsna framsýnt.

Framundan eru kynslóðaskipti

Atvinnumarkaðurinn hefur þurft að þróast og endurskilgreina hvar og hvernig starfsfólk vinnur. Sveigjanleiki er lykillinn að því að vera samkeppnishæf og mun vinnuafli framtíðar gera enn ríkari kröfu um að geta starfað í sveigjanlegu og stafrænu vinnuumhverfi. Rannsókn OECD¹ frá árinu 2016 leiðir í ljós að 40% starfsfólks opinbera geirans á Íslandi er yfir 55 ára, samanborið við 25% meðaltal OECD-ríkja. Á komandi árum má því gera ráð fyrir talsverðri endurnýjun starfsfólks ásamt þörf á auknum sveigjanleika. Vinnuafli framtíðar mun gera ríkari kröfu um að síló-menning sé brotin niður og kalla eftir aukinni tengingu milli mismunandi starfseininga.

01

Samantekt

Lykilniðurstöður

Óbreytt ástand er ekki möguleiki

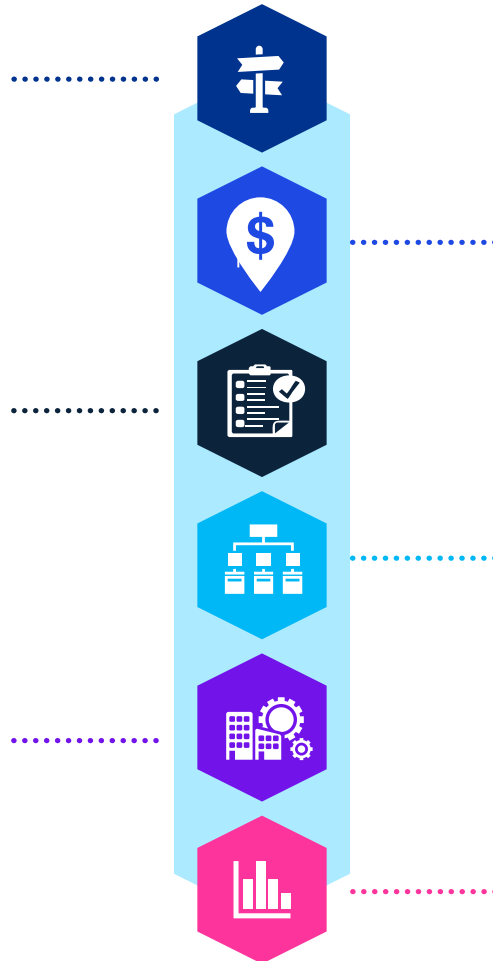
Borgarskjalasafn hefur ekki burði til að sinna lagaskyldu sinni svo vel sé miðað við núverandi fjármögnun. Kostnaður vegna verkefna safnsins mun aðeins aukast á næstu árum og taka þarf ákvörðun um hvernig fjármagni er best varið til að mæta auknum kröfum um nútíma skjalavörslu.

Efla þarf rafræn skil, skönnun og miðlun

Til að sporna við síaukinni húsnæðisþörf fyrir pappírsgeymslur er mikilvægt að stuðla að stafrænni vörslu gagna í samstarfi við stofnanir borgarinnar samhliða fjárfestingum í tæknibúnaði til að langtímarávarðveislu gagna og miðla þeim til notenda.

Hagræði getur falist í auknu samstarfi við Þjóðskjalasafn

Áskoranir í starfsemi Borgarskjalasafns og Þjóðskjalasafns á næstu árum eru að miklu leyti þær sömu. Mikil tækifæri eru fólgin í auknu samstarfi safnanna, sérstaklega hvað varðar sameiginlegt húsnæði, sem getur skilað sér í lægri kostnaði, betri nýtingu sérþekkingar og bættri þjónustu.

Fjárfestinga er þörf

Ljóst er að finna þarf nýtt húsnæði fyrir Borgarskjalasafn bæði í ljósi núverandi húsnæðisskorts og þeirrar staðreyndar að til stendur að flytja safnið úr núverandi húsakosti. Þá er sömuleiðis þörf á fjárfestingum í mannauði og í nýjum tæknilausnum til að varðveita og miðla rafrænum gögnum í langtíma vörslu.

Skerpa þarf á umboði og bæta samskipti

Æskilegt er að endurskoða staðsetningu Borgarskjalasafns í skipuriti borgarinnar, skerpa á samþykkt þess, auka þekkingu á hlutverki safnsins innan stjórnsýslunnar og vinna markvisst að því að bæta og efla samskipti og samstarf.

Mögulegt að færa verkefnið til ríkisins

Sveitarfélögum er heimilt en ekki skylt að starfrækja héraðsskjalasafn. Því er mögulegt að færa verkefnið alfarið til Þjóðskjalasafns. Ekki er nein lagaleg hindrun fyrir því að fela t.d. Borgarsögusafni að sjá um fræðslu og sýningarhald þegar kemur að safnkosti Borgarskjalasafns.

Íhnotskurn

Það er hagur allra, bæði núverandi borgarbúa, og þeirra sem í framtíðinni munu byggja Reykjavík, að framtíð skjalavörslu, varðveisla og aðgengi að gögnum borgarinnar sé með ábyrgum og framsýnum hætti, ásamt sem bestri nýtingu fjármuna og þekkingar hvers tíma.

Taka þarf ákvörðun um framtíðarfyrrirkomulag, virkja aðgerðaáætlun og vinna markvisst að farsælli framtíðarskjalavörslu borgarinnar.

Óbreytt ástand

Án breytinga á starfsemi Borgarskjalasafns verður að teljast hæpið að safnið nái að sinna hlutverki sínu, pappírsgögn munu hlaðast upp með tilheyrandi húsnæðiskostnaði og þjónusta til Reykjavíkurborgar og notenda verður ekki í anda þeirrar stefnu sem borgaryfirvöld hafa sett.

Borgarskjalasafn framtíðarinnar

Finna þarf nýtt húsnæði fyrir starfsemi og geymslur Borgarskjalasafns sem fyrst auk þess sem fjárfestinga er þörf í nýjum tæknibúnaði og mannauði. Flytja þarf safnið í skipuriti til að gera því kleift að sinna betur eftirlitshlutverki sínu, skýra þarf verkaskiptingu varðandi miðlun menningar og samstarf safnsins við önnur svið og söfn borgarinnar. Veita þarf fjármagn til að auka öryggi og bæta aðgengi í upplýsingatæknimálum.

Samstarf Þjóðskjalasafns og Borgarskjalasafns

Samstarf við Þjóðskjalasafn mun fela í sér lægri kostnað þegar kemur að uppbyggingu húsnæðis og tæknilausna. Samnýting mannauðs og sérþekkingar ásamt lægri rekstrarkostnaði vegna húsnæðis er sömuleiðis ávinningur af auknu samstarfi. Líklegt er að samstarfið leiði af sér meira og betra samstarf stærstu opinberu skjalasafna landsins.

Færa verkefni til Þjóðskjalasafns

Þjóðskjalasafn mun bera ábyrgð á öllum skyldum opinbers skjalasafns gagnvart Reykjavíkurborg s.s. leiðbeiningarskyldu, eftirliti, varðveislu og miðlun. Þrátt fyrir að lagaskylda sé á Þjóðskjalasafni að taka við safnkosti Borgarskjalasafns þarf viðræður um hvernig slík yfirfærsla sé útfærð og kostnaði skipt milli aðila.

7,9 ma. kr.

áætlaður kostnaður Reykjavíkurborgar af því að koma starfsemi Borgarskjalasafns í rétt horf

7,5 ma. kr.

áætlaður kostnaður Reykjavíkurborgar af sameiginlegri vegferð með Þjóðskjalasafni

1,5 ma. kr.

áætlaður kostnaður Reykjavíkurborgar við flutning verkefna til Þjóðskjalasafns

Áskoranir og kröfur framundan

Nútímasamfélög standa frammi fyrir nýjum veruleika þar sem upplýsingasamfélag 21. aldar kallar á nýjar áherslur og nýjar stafrænar lausnir í langtímavörslu skjala- og gagnasafna. Auknar kröfur um upplýsingaöryggi, aðgengi að gögnum og nýjar leiðir í miðlun safnkosta gera auknar kröfur til Borgarskjalasafns.

Meðal áskorana sem framundan eru má nefna:

01

Sjálfbærni

Vistspor er stækkandi vegna síaukinnar þarfar fyrir geymsluhúsnæði pappírsgagna en ekki má gleyma að rafrænni vörslu og notkun stafrænna kerfa fylgir kolefnisspor vegna gagnamagns og orkunotkunar.

02

Öryggismál

Áhætta felst í mögulegu gagnatapi á gögnum borgarbúa. Aukin krafa er um upplýsingaöryggi og vernd viðkvæmra gagna.

Tryggja þarf að menningarverðmæti og stjórnsýslugögn glattist ekki án fyrirvara, vegna náttúruhamfara, utanaðkomandi aðstæðna eða öryggisbrests.

03

Húsnæðiskostur

Framundan er aukinn kostnaður vegna vaxandi skjalamagns sem bíður vörslu Borgarskjalasafns.

Safnið mun halda áfram að fylla skjalageymslur m.a. vegna skjala frá afhendingarskyldum aðilum og skorts á innviðum til móttöku og skönnunar gagna til rafrænnar varðveislu.

04

Stafræn þjónusta

Aukin krafa er um aðgengi að gögnum og miðlun þeirra, bæði nýrra gagna sem myndast dag hvern en einnig stafrænt aðgengi að eldri safnkosti sem krefst skönnunar og ljósmyndunar.

Örugg varsla og orkuöryggi til rafrænnar vörslu eru ný viðfangsefni í skjalavörslu.

02

Verkefnið

Minni Reykjavíkur

Varðveisla skjala afhendingarskyldra aðila er lögbundin

Markmið laga um opinber skjalasöfn nr. 77/2014 er að tryggja myndun, vörslu og örugga meðferð opinberra skjala með réttindi borgaranna, hag stjórnsýslunnar og varðveislu sögu íslensku þjóðarinnar að leiðarljósi.

Stafræn þróun er drifkraftur breytinga

Samhliða miklum hraða í stafrænni þróun eru yfirvöld um allan heim að taka skref í átt að breyttri vinnustaðamenningu, innleiða sveigjanleika þar sem breytingar eru viðtekin venja og starfsfólk hvatt til þess að ögra hefðum og venjum og leita nýrra leiða til að leysa dagleg viðfangsefni.

Lög um opinber skjalasöfn

Sveitarfélögum er skylt að haga skjalastjórn og skjalavörslu í samræmi við lög um opinber skjalasöfn og reglur sem Þjóðskjalasafn Íslands setur. Lögini mynda ramma um opinbera skjalavörslu og skjalastjórn á Íslandi, bæði ríkis og sveitarfélaga.

Rafræn skil

Til að sporna við enn meiri húsnæðisþörf til framtíðar er mikilvægt að stuðla að enn frekari stafrænni vörslu gagna í samstarfi við stofnanir borgarinnar.

Verkefnið

Mörkuð verði stefna fyrir starfsemi Borgarskjalasafns Reykjavíkur þar sem skoðað verði m.a. möguleikar á nánara samstarfi og/eða frekari þjónustukaupum frá Þjóðskjalasafni Íslands.

Úr erindisbréfi stýrihóps

Á fundi borgarráðs 1. september 2022 var lagt fram bréf þjónustu- og nýsköpunarsviðs, dags. 25. ágúst 2022, sbr. samþykkt stafræns ráðs frá 24. ágúst 2022 á tillögu um stefnumótun fyrir framtíðarhögun starfsemi Borgarskjalasafns. Í bréfinu var lögð fram tillaga þess efnis að mörkuð yrði stefna fyrir starfsemi safnsins þar sem skoðað verði nánara samstarf og/eða frekari þjónustukaup frá Þjóðskjalasafni Íslands.

Leitað var ráðgjafar við að greina og leggja fram mögulega valkosti fyrir Reykjavíkurborg, að undangenginni greiningu á núverandi fyrirkomulagi, fyrir framtíðarhögun Borgarskjalasafns Reykjavíkur. Þá var einnig kallað eftir svörum við lögfræðilegum álitamálum sem gerð er grein fyrir í viðaukum. Til ráðgjafar og samstarfs var settur á laggirnar stýrihópur, skipaður starfsfólki Reykjavíkurborgar, sem tók virkan þátt í vinnuferlinu.

Stýrihópur

Stýrihóp af hálfu Reykjavíkurborgar skipuðu:

- Karen María Jónsdóttir, skrifstofa sviðstjóra, formaður
- Svanhildur Bogadóttir, Borgarskjalavörður
- Andrés Erlingsson, Borgarskjalasafni
- Óskar Þór Þráinsson, skrifstofustjóri upplýsinga- og skjalastýringar
- Friðþjófur Bergmann, skrifstofustjóri upplýsingatækniþjónustu

Starfsmaður stýrihóps var Eva Pandora Baldursdóttir

Aðferðafræði og gögn

Hlutverk KPMG verður að veita verkkaupa ráðgjöf við að greina og leggja fram mögulega valkosti fyrir framtíðarhögun á starfsemi Borgarskjalasafns Reykjavíkur.

Úr erindisbréfi stýrihóps

Lögð var áhersla á opið samráð í öllu ferli verkefnisins. Tekin voru viðtöl við hagaðila til að fá sem gleggsta mynd af núverandi stöðu Borgarskjalasafns og ólíka sýn viðmælanda á skjalamyndun, rafræn skil, eftirlit með skjalavörslu, söfnun, varðveislu og miðlun á minni borgarinnar til framtíðar.

Í viðauka IV er að finna lista yfir viðmælendur.

Margvísleg gögn voru lögð fram til grundvallar greiningarvinnunnar og mótun valkosta s.s. þjónustustefna Reykjavíkurborgar, fjárhagsáætlun Reykjavíkurborgar, skýrsla KPMG frá 2018 um húsnæðismál Borgarskjalasafns, óútgefin frumathugun Framkvæmdasýslunnar/Ríkiseigna (FSRE) á framtíðarhúsnæði Þjóðskjalasafns frá 2022 ásamt öðrum gögnum sem viðmælendur og fulltrúar í stýrihópi létu ráðgjafateymi í té. Einnig voru lög um opinber skjalasöfn og viðeigandi reglugerðir og leiðbeiningar höfð til hliðsjónar. Listi yfir gögn er í viðauka IV.

Forsendur valkosta

Greining á núverandi starfsemi Borgarskjalasafns Reykjavíkur ásamt valkostum um framtíðarhögun safnsins tók til eftirfarandi grunnforsenda:

- Húsnæðis
- Mannauðs
- Stafrænna innviða
- Öryggis
- Fjármagns og umhverfis

Valkostagreining

Valkostir voru settir fram til að meta þá möguleika sem til staðar eru með áherslu á þrjá valkosti:

- Borgarskjalasafn framtíðarinnar
- Aukið samstarf Borgarskjalasafns við Þjóðskjalasafn Íslands
- Alhliða flutningur á verkefnum Borgarskjalasafns til Þjóðskjalasafns Íslands

Helstu viðfangsefni

Borgarskjalasafn hóf að taka við tilkynningum, sem telja nú nokkra tugi, um rafræn gagnasöfn árið 2020. Að sama skapi hefur Þjóðskjalasafn Íslands hafið sambærilega vegferð vegna móttöku gagna, þ.m.t. frá þeim 18 sveitarfélögum sem eru afhendingarskyld gagnvart safninu. Fyrir liggur að bæði söfnin standa frammi fyrir nýjum áskorunum sem munu breyta grunnstarfsemi þeirra til framtíðar. Meðal viðfangsefna þessarar vinnu er að skoða möguleg samlegðaráhrif Borgarskjalasafns Reykjavíkur og Þjóðskjalasafns Íslands með tilliti til m.a.:

Tæknilegra innviða

Skoða hvaða áhrif nánara samstarf eða þjónustukaup Borgarskjalasafns af Þjóðskjalasafni hefðu á samlegð varðandi tæknilega innviði, tæknilegan rekstur og miðlun, og umbreytingu ferla í viðtöku rafrænna skjala.

Eftirlitsskylda

Skoða sérstaklega hvaða áhrif nánara samstarf eða þjónustukaup hefðu á samlegð varðandi eftirlit með afhendingarskyldum aðilum.

Samlegðaráhrif stærstu skjalasafna

Skoða möguleg samlegðaráhrif í starfsemi stærstu opinberu skjalasafna landsins og möguleika til frekari samstarfs og þjónustukaupa.

Lög um opinber skjalasöfn

Rýna lög er varða opinber skjalasöfn, rýna með tilliti til breytinga og áhersla þegar kemur að stafrænum málum og ávarpa álitamál.

**Borgarskjalasafn hefur, líkt og
Þjóðskjalasafn, hafið móttöku á
rafrænum gagnasöfnum og standa bæði
söfnin frammi fyrir nýjum veruleika sem
kallar á nýjar áherslur og nýjar lausnir í
rafrænum skilum og miðlun.**

03

Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Minni Reykjavíkur

Borgarskjalasafn varðveitir stærsta heimildasafnið um sögu Reykjavíkurborgar sem spannar yfir 250 ár. Bæjarstjórn Reykjavíkur samþykkti haustið 1954 stofnun Skjalasafns Reykjavíkur, eins og það hét þá, í kjölfar laga um héraðsskjalasöfn sem samþykkt voru á Alþingi í janúar árið 1947. Þau lög veittu sýslunefndum og bæjarstjórnnum heimild til þess að varðveita eigin skjöl og bækur að fengnu samþykki Þjóðskjalavarðar. Borgarskjalasafn Reykjavíkur er í dag eitt af 20 héraðsskjalasöfnum landsins.

Hlutverk safnsins er m.a. að varðveita eldri skjöl afhendingarskyldra aðila og tryggja varðveislu þeirra og aðgengi til framtíðar. Rafrænum skjölum er skilað inn 5 árum eftir að mál telst afgreitt en pappírgögnum 30 árum eftir að mál telst afgreitt. Á sínum tíma var mikill samfélagslegur ávinningur af stofnun héraðsskjalasafna vítt og breitt um landið. Þau voru mikilvægar stofnanir heima í héraði, þar sem íbúar gátu sótt skráðar upplýsingar um ákvarðanir yfirstjórna og sagnfræðilegar staðreyndir.

Afhendingarskyldir aðilar til Borgarskjalasafns eru rúmlega 300 talsins og telur safnkostur þess nú rúmlega 10.000 hillumetra. Með hillumetra er átt við hillupláss sem samsvarar einum metra að lengd. Árlega bætast um 250 hillumetrar við safnkost Borgarskjalasafns þannig að ljóst er að óbreytt skjalamyndun er afar ósjálfbær.

Núverandi húsnæði og rekstur

Borgarskjalasafn Reykjavíkur er í dag staðsett í Grófarhúsi í Tryggvagötu 15 þangað sem það flutti árið 1999. Þar eru skrifstofur safnsins, afgreiðsla, fræðimannarými, lesstofa ásamt öryggisgeymslum fyrir verðmætustu skjöl og helstu trúnaðarskjöl borgarinnar. Í Grófarhúsi deilir Borgarskjalasafn húsnæði með öðrum söfnum og hefur verið í samfloti við þau um sýningar á sögu borgarinnar sem og staðið fyrir sínum eigin sýningum.

Aðalgeymsla safnsins er eldtraust, með rafdrifnum renniskápum og stöðugu hita- og rakastigi. Auk þess hefur safnið yfir að ráða fjargeymslum við Vatnagarða sem eru hugsaðar til þess að mæta tímabundið sívaxandi húsnæðisþörf safnsins. Safnið vinnur eftir stöðlum um skjalfestingu og skjalastjórn (ISO 11799, ÍST ISO 15489-1, ISAD-G og ISAAR (CPF)) en hefur ekki staðfesta vottun á upplýsingaöryggi (ISO 27001).

Árið 2021 nam kostnaður af rekstri Borgarskjalasafns um 168 milljónum króna, þar af launakostnaður 96 milljónir, kostnaður vegna húsaleigu 55 milljónir og annar rekstrarkostnaður um 18 milljónir.

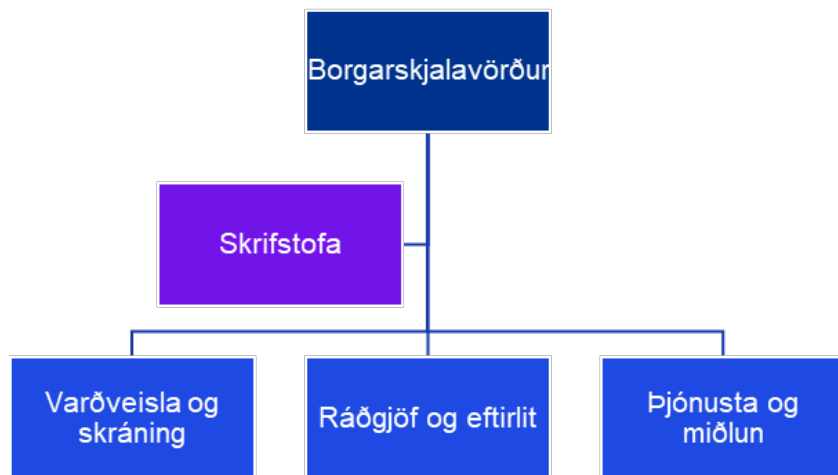
Stafræn framtíð

Mannauður

Á Borgarskjalasafni starfa í dag níu starfsmenn í föstum stöðugildum auk tveggja einstaklinga sem eru ráðnir tímabundið. Fagsvið safnsins eru þrjú auk stoðsviðs, sbr. skipurit hér að neðan. Borgarskjalavörður veitir safninu forstöðu og ber ábyrgð á starfsemi og rekstri safnsins.

Tveir starfsmenn safnsins sinna skráningu og samskiptum við afhendingaraðila, eitt stöðugildi er vegna rafrænnar langtímarvarðveislu, annað vegna ráðgjafar og skjalastjórnunar og það þriðja vegna skönnunar á ljósmyndum. Að auki starfa skjalastjóri, lögfræðingur og rekstrarstjóri við safnið, auk borgarskjalavarðar.

Safnið hefur á síðustu árum farið fram á fjölgun stöðugilda þar sem verkefnum safnsins hefur fjölgað og eðli skjalavörslu er að breytast. Að sögn borgarskjalavarðar er safnið undirmanað og hefur ekki getað sinnt þeim verkefnum sem því ber.

Rafræn skil

Borgarráð samþykkti árið 2017 að Borgarskjalasafn hæfi undirbúning að stafrænni varðveislu skjala og hóf safnið formlega að taka við tilkynningum árið 2020. Þó stofnanir borgarinnar fari í meira mæli að skila gögnum rafrænt verður að gera ráð fyrir því að pappírsskjöl verði áfram afhent til safnsins þar sem mikið magn pappírsskjala hefur myndast á síðustu áratugum hjá afhendingarskyldum aðilum og er enn í þeirra vörslu í samræmi við ákvæði um vörslutíma gagna.

Borgarskjalasafn hefur tekið á móti 34 tilkynningum um rafræn gagnasöfn. Unnið hefur verið að kortlagningu kerfa og ætlun safnsins er að kalla eftir fleiri tilkynningum um rafræn gagnasöfn. Til þess að slíkt sé mögulegt óskaði safnið eftir kaupum á sérhæfðum vélbúnaði og stöðluðum hugbúnaði til að stýra, vinna með og varðveita vörsluskrár. Ekki fékkst fjárveiting til verkefnisins.

Borgarskjalasafn hefur gert samning við *Netværket Elektronisk Arkivering* (NEA) um rekstur móttökuverkstæðis fyrir rafræn gagnasöfn. Skv. þjónustusamningi sér Borgarskjalasafn um umsýslu og afgreiðslu tilkynninga en NEA sinnir prófunum á frágangi og varðveislu á vörsluskrám.

Stafrænt upplýsingakerfi

Árið 2021 fékk Borgarskjalasafn fjárveitingu til kaupa á stafrænu upplýsingakerfi (Scope). Í framhaldi var óskað eftir fé til innleiðingar kerfisins, þ.m.t. skráningu gagna inn í kerfið og til reksturs þess. Kerfið er liður í stafrænni vegferð safnsins og felur í sér upplýsingar um safnkost, staðsetningu hans í skjalaeiningum, hillum og rýmum. Möguleiki er á að opna aðgengi að leit í kerfinu fyrir almenning, opinbera aðila og fræðimenn.

Fjárveiting fékkst til reksturs kerfisins en ekki til yfirfærslu gagna inn í kerfið. Á Borgarskjalasafni er því stafrænt upplýsingakerfi uppsett en nýtist með takmörkuðum hætti þar sem safnkostur hefur ekki verið skráður inn í kerfið nema að afar litlu leyti. Safnkostur Borgarskjalasafns býr því enn við frumstæða skráningu sem tefur endurheimt gagna og skerðir aðgengi að þeim.

Stafræn þróun Borgarskjalasafns

Hindranir í þróun safnsins

Ýmsar ástæður má telja fyrir því hversu skammt stafræn vegferð Borgarskjalasafns er komin. Í greiningarvinnu eins og þessari er óvíst að þær hafi allar borist upp á yfirborðið en ljóst er að margvíslegur samskiptavandi, óljós og ósamstíga framtíðarsýn ásamt takmörkuðum fjárveitingum hafa bitnað á innleiðingu tæknilegra innviða í starfsemi safnsins.

Borgarskjalasafn er staðsett í skipuriti á Þjónustu- og nýsköpunarsviði og heyrir undir sviðsstjóra þess. Líklegt má telja að það hafi dregið úr sjálfstæði safnsins til að sinna eftirlitshlutverki sínu. Fram kom í viðtölum að staðsetningin í skipuriti hefur verið talin hamlandi og ágreiningur hefur verið um hlutverk safnsins.

Skortur er á að Borgarskjalasafnið fylgi öðrum söfnum eða sviðum borgarinnar við innleiðingu nútímastarfshátta, en safnið hefur kosið sjálft að standa að einhverju leyti utan við heildarstefnumörkun borgarinnar, s.s. við innleiðingu þjónustustefnu, stefnumörkun í loftslagsmálum, jafnréttisáætlun, kynjaða fjárhagsáætlanagerð o.fl. Að auki hefur samstarf um upplýsingamiðlun s.s. vefmál Borgarskjalasafns ekki haldist í hendur við þróun slíkra verkefna hjá Reykjavíkurborg. Ytri vefur Borgarskjalasafns telst í dag vera gamaldags og óaðgengilegur notendum, þó mjög mikið af gögnum séu þar fyrirliggjandi. Vefurinn lá t.d. niðri mest allan þann tíma sem greiningarvinna KPMG stóð yfir.

E.t.v. má segja að safnið skorti framtíðarsýn til að sannfæra stjórnendur og starfsfólk borgarinnar um að safnið gangi í takt við stefnu Reykjavíkurborgar. Það hefur valdið því að safnið hefur ekki fengið nægilegt fjármagn til að stíga inn í stafræna framtíð og hefur ekki haft tök á að byggja upp þá innviði þekkingar og tækjabúnaðar sem krafist er í nútíma stjórnsýsluháttum.

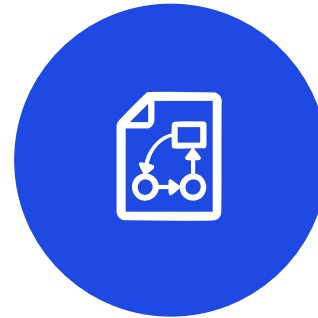
**Borgarskjalasafn starfar skv. lögum nr. 77/2014
um opinber skjalasöfn og samþykkt fyrir
Borgarskjalasafn Reykjavíkur frá árinu 2006**

Viðfangsefni Borgarskjalasafns

Borgarskjalasafn Reykjavíkur starfar skv. lögum nr. 77/2014 um opinber skjalasöfn. Þá er í gildi samþykkt fyrir Borgarskjalasafn Reykjavíkur frá árinu 2006. Ýmsar reglugerðir, reglur og leiðbeiningar til héraðsskjalasafna eiga einnig við um starfsemi Borgarskjalasafns sem starfar sömuleiðis skv. þjónustustefnu Reykjavíkurborgar þar sem fjallað er um fjögur markmið þjónustu sem veitt er á vegum borgarinnar, þ.e. fagmennsku, notendamiðun, skilvirkni og nærþjónustu.

Eftirlit

Borgarskjalasafn Reykjavíkur hefur eftirlit með framkvæmd skjalavörslu hjá Reykjavíkurborg og stofnunum hennar og hefur eftirlit með skjalasöfnum afhendingarskyldra aðila borgarinnar og fyrirtækjum í meirihlutaeigu borgarinnar.

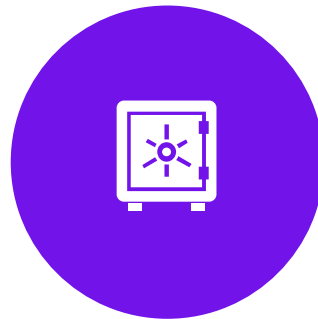

Ráðgjöf

Borgarskjalasafn Reykjavíkur skal vera ráðgefandi um skjalavörslu með því að gefa út leiðbeiningar um skjalavörslu og tölvuskráningu og með fræðslu til afhendingarskyldra aðila sem skila til safnsins. Einnig skal safnið samþykkja skjalavistunaráætlanir, yfirfara og samþykkja málalykla og taka á móti tilkynningum um rafræn gagnasöfn.

Varðveisla

Borgarskjalasafn Reykjavíkur innheimtir og varðveitir skjöl sem hafa að geyma upplýsingar sem hafa þýðingu fyrir stjórnslu eða hagsmuni og réttindi borgara eða hafa sögulegt gildi. Safnið skal hafa skjölin aðgengileg fyrir þau sem vilja nota safnið og skapa aðstöðu til rannsókna og fræðastarfa. Safnið skal einnig leiðbeina um notkun skjala úr safninu.

Menning

Borgarskjalasafn Reykjavíkur varðveitir og miðlar minni borgarinnar með því að gera mikilvæg skjöl aðgengileg almenningi m.a. á vef og samfélagsmiðlum og veitir fræðslu um sögu borgarinnar á grundvelli skjala í vörslu sinni. Safnið skal með safnkosti sínum efla þekkingu á sögu Reykjavíkur og stuðla að rannsóknum á henni. Safnið hefur staðið fyrir sýningum, fyrirlestrum sem og annarri kynningu á safninu og safnkosti þess.

Núverandi staða og framtíðarhorfur

Árið 2018 vann KPMG skýrsluna *Húsnæðismál Borgarskjalasafns* þar sem ítarlega var farið í þarfagreiningu vegna geymslurýmis Borgarskjalasafns. Á henni byggir frumathugun sem enn er í vinnslu vegna höfuðstöðva og varðveisluhúss Þjóðskjalasafns Íslands sem unnin var í janúar 2022. Helstu atriði úr greiningarvinnunni eru dregin fram hér að neðan og horft er til þeirra í allri vinnu um framtíðarfyrirkomulag Borgarskjalasafns.

**Þörf fyrir
geymslurými:
5 167 m²**

**Stöðugildi fari
úr 9 í 21 árið
2030**

Geymslurými

Gert er ráð fyrir þörf á um 2.094 m² undir höfuðstöðvar Borgarskjalasafns skv. uppfærðri húsrýmisáætlun. Að auki er gert ráð fyrir 3.073 m² fyrir varðveisluhús.

Alls er því húsnæðisþörf Borgarskjalasafns um 5.167 m² til ársins 2030.

Stöðugildi

Í dag starfa níu einstaklingar hjá Borgarskjalasafni auk tveggja í hlutastarfi. Reglulega er starfsfólk tímabundið ráðið til átaksverkefna s.s. skönnunar á safnkosti.

Miðað við áætlaðan vöxt á umfangi starfsemi safnsins telur Borgarskjalasafn æskilegt að stöðugildi verði orðin 21 árið 2030.

**Hillumetrar:
Úr 9 600 í
31 300***

**Grisjun dregur
úr þörf fyrir
hillumetra og
gagnamagn**

Hillumetrar

Borgarskjalasafn geymir í dag um 9.600 hm af skjölum. Rúmur helmingur þeirra er í núverandi húsnæði safnsins í Grófarhúsi en safnkostur er einnig geymdur í fjargeymslum.

Í uppfærðri húsrýmisáætlun Borgarskjalasafns segir að hillumetrum safnsins muni fjölga úr 9.600 í 31.300 hm* á næstu 30 árum, einkum vegna þeirra skjala sem hafa nú þegar myndast hjá afhendingarskyldum aðilum og eru enn í þeirra vörslu.

*Frá því skýrsla KPMG kom út árið 2018 hefur stafræn umbreyting að sögn borgarskjalavarðar gengið hraðar en gert var ráð fyrir.

Skönnun og grisjun

Skönnun og grisjun gagna er mikilvægur liður í að draga úr pappírmagni, en jafnframt er markviss grisjun mikilvæg til að lágmarka sóun orkuauðlinda vegna rafrænnar gagnavörslu og draga úr húsnæðis- og rekstrarkostnaði.

Markviss afmörkun gagna í langtíma varðveislu tryggir auk þess aðgengi og endurheimt upplýsinga sem er mikilvægt til allrar framtíðar, m.a. vegna rannsókna, greininga og miðlunar.

04

Valkostir

Valkostir

Þrjár valkostir eru settir fram til ítarlegri greiningar. Þeir byggja á viðtölum við hagaðila, að höfðu samráði við stýrihóp, auk rýni fyrirleggjandi gagna sem talin eru upp í viðauka IV. Hverjum valkosti er ætlað að hverfast í kringum varðveislu á minni Reykjavíkurborgar til framtíðar. Í framsetningu á valkostum er horft til fimm grunnforsenda sem voru hafðar til hliðsjónar í framsetningu og greiningu. Dregin eru fram tækifæri og áherslur sem eiga sérstaklega við hvern valkost fyrir sig.

Borgarskjalasafn framtíðarinnar

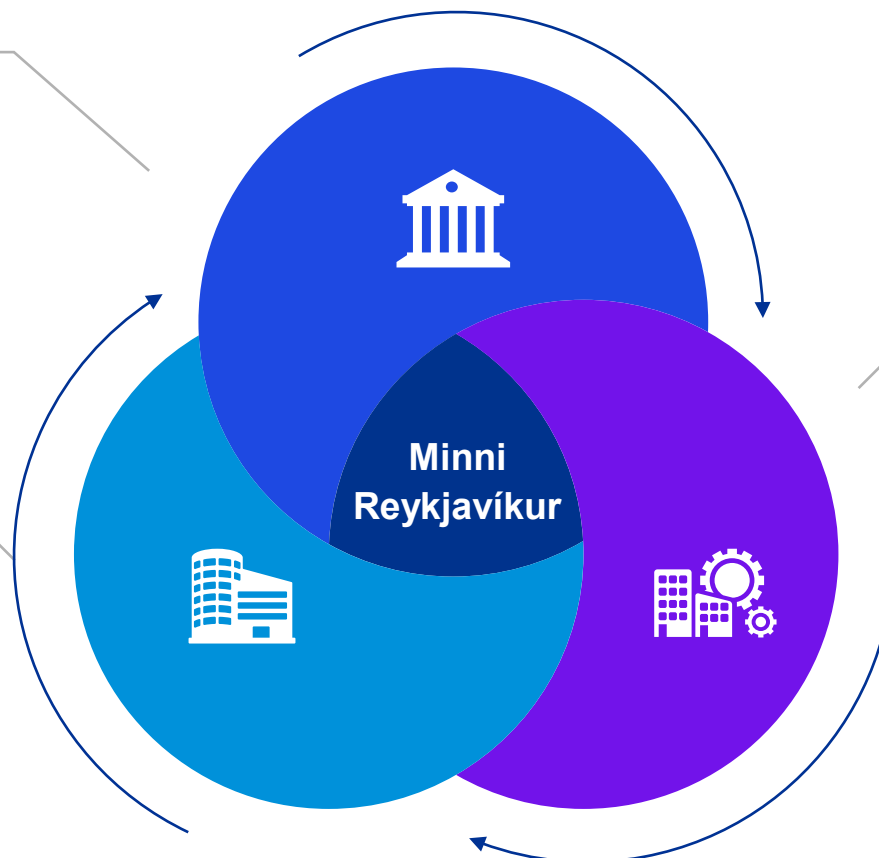
Gert er ráð fyrir að Reykjavíkurborg verði áfram rekstraraðili Borgarskjalasafns og standi undir kostnaði við fjárfestingar. Greining byggir á því að horft er til breytinga sem framundan eru á verkefnum safnsins og þörf á margvíslegum umbótum í rekstri þess.

Flutningur verkefna til Þjóðskjalasafns

Verkefni Borgarskjalasafns flutt til Þjóðskjalasafns Íslands. Ábyrgð skjalavörslu og eftirlit með henni færir til Þjóðskjalasafns skv. lagaskyldu þar um.

Samhliða því er lagt til að efla menningarhlutverk Borgarsögusafns.

Greitt fyrir varðveislu skv. gjaldskrá Þjóðskjalasafns.

Samstarf Borgarskjalasafns framtíðarinnar og Þjóðskjalasafns

Hér er horft til hugmynda um aukið samstarf Borgarskjalasafns Reykjavíkur og Þjóðskjalasafns Íslands með áherslu á samnýtingu á húsnæði, stafrænum innviðum, geymsluplássum, mannauði, tækni, tækjabúnaði og fleiru.

Valkosturinn byggir að mestu leyti á greiningum sem áður hafa farið fram, m.a. á húsnæðisþörf beggja safna.

Grunnforsendur valkosta

Ljóst er að sú stafræna vegferð sem hafin er, ekki aðeins hjá Reykjavíkurborg heldur einnig íslenska ríkinu og í raun í samfélaginu öllu, mun umbylta starfsemi opinberrar skjalavörslu til framtíðar. Þannig munu þær tæknibreytingar sem nú eru að raungerast bæði breyta daglegri starfsemi í kringum umsýslu skjala sem og skammtíma- og langtíma varðveislu þeirra.

Þessari vinnu er ætlað að kalla fram þá valkosti sem Reykjavíkurborg stendur frammi fyrir og stilla upp fýsilegum valkostum til framtíðar. Neðangreindar forsendur voru hafðar til hliðsjónar í öllum valkostunum þremur en auk þess er horft á sérstök tækifæri og áherslur sem eiga sérstaklega við hvern valkost fyrir sig.

Húsnæði

Fyrir liggur að Borgarskjalasafn mun þurfa nýtt húsnæði vegna fyrirhugaðra breytinga á núverandi húsnæði og plássleysi.

Tryggja þarf viðeigandi húsnæði utan um menningararf borgarinnar.

Mannauður

Starfsemi opinberra skjalasafna krefst sérhæfðrar þekkingar og sérhæfðs mannauðs.

Finna þarf leiðir til að hámarka nýtingu á þekkingu og reynslu sérfræðinga og efla mannauð til að takast á við ný viðfangsefni.

Stafrænir innviðir

Ljóst er að framundan eru miklar fjárfestingar í stafrænum innviðum til að tryggja örugga vörslu gagna og stafræna miðlun þeirra.

Tryggja þarf stafræna vörslu með uppbyggingu og/eða samnýtingu tækjabúnaðar.

Öryggi

Stuðla þarf að bættu upplýsingaöryggi og lágmarka áhættu við langtíma varðveislu rafrænna gagnasafna.

Tryggja aðgengi að gögnum í samræmi við öryggiskröfur.

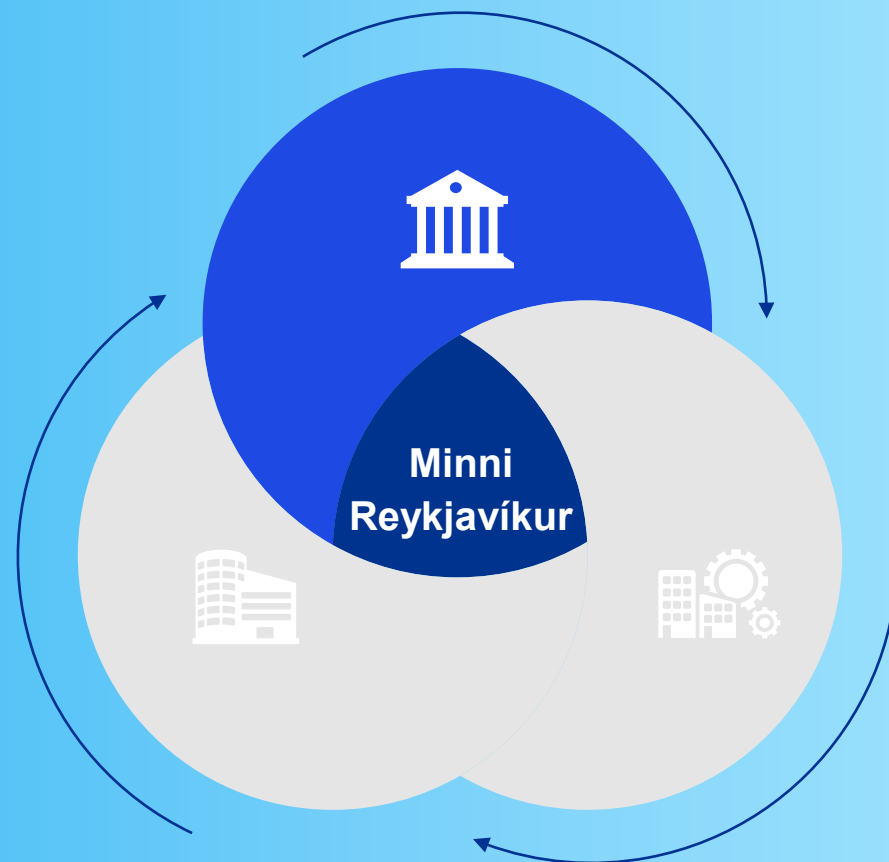

Fjármagn og umhverfi

Lágmörkun kostnaðar og umhverfisspor af pappírsgeymslum og hvatning til rafrænna skila afhendingarskyldra aðila.

Bæta nýtingu fjármuna og stuðla að hagræðingu í rekstri Reykjavíkurborgar.

Borgarskjalasafn framtíðarinnar

Borgarskjalasafn framtíðarinnar - Yfirlit

Borgarskjalasafn Reykjavíkur er áfram rekið sem sjálfstætt skjalasafn Reykjavíkurborgar skv. lögum um opinber skjalasöfn, uppfærðri samþykkt fyrir Borgarskjalasafn og skjala- og þjónustustefnum Reykjavíkur. Hlutverk Borgarskjalasafns er óbreytt en þörf á margvíslegum umbóta- og fjárfestingaverkefnum til að mæta auknum kröfum og viðfangsefnum framtíðarskjalavörslu.

Nýtt húsnæði fundið fyrir Borgarskjalasafn og rekið af Reykjavíkurborg. Ábyrgð á skjalavörslu og eftirlit er hjá borginni.

Fjölgun starfsfólks ásamt uppbyggingu þekkingar á safninu til að takast á við framtíðarverkefni skjalavörslu.

Nauðsynleg innleiðing upplýsingaöryggis og aðgengi tryggt að safnkosti í samræmi við ýttrustu öryggiskröfur.

Rafræn langtíamavarðveisla gagnasafna hérlendis en móttökuverkstæði unnið í samstarfi við NEA og gert ráð fyrir samstarfi héraðsskjalasafna.

Mikil fjárfestingaþörf vegna umbóta í rekstri safnsins. Tryggja þarf fjármagn til rekstursins í samræmi við framtíðarhlutverk.

Þörf er á töluræðum fjárfestingum

Áætlaðar fjárfestingar og rekstrarkostnaður 2023 – 2029.

Laun og launatengd gjöld

1.278 m.kr.

Áætlað er að launakostnaður komi til með að aukast næstu sjö árin þar sem gert er ráð fyrir fjölgun starfsmanna um níu. Á næstu sjö árum er áætlaður kostnaður vegna launa 1.278 milljónir.

Annar kostnaður

1.585 m.kr.

Nýtt upplýsingakerfi og þjónustusamningur við NEA. Kostnaður vegna hita, rafmagns og stjórnunarkostnaðar sem og einskiptiskostnaðar vegna flutninga (130m.kr).

Húsnæðiskostnaður

5.060 m.kr.

Gert er ráð fyrir að Reykjavíkurborg byggji húsnæði fyrir starfsemi Borgarskjalasafns og má áætla að kostnaður vegna þess verði í kringum **5 milljarða króna**.

Samtals kostnaður

7.923 m.kr.

7,9

milljarðar króna er áætlaður kostnaður* Reykjavíkurborgar vegna rekstrarkostnaðar og fjárfestinga í eigin húsnæði næstu 7 árin.

* Sjá nánari forsendur í viðauka V

Breytt framtíð

Finna þarf nýtt húsnæði fyrir Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Þó innleiðing rafrænnar varðveislu skjala sé hafin hjá Reykjavíkurborg verður að hafa í huga að talsvert magn af pappírsgögnum er enn að finna hjá stofnunum borgarinnar. Eingöngu skjöl síðustu ára sem hafa verið vistuð í samþykktum rafrænum gagnasöfnum er hægt að varðveita rafrænt til framtíðar en þó er hægt að taka við rafrænum gagnasöfnum afturvirkir ef vistun er fullnægjandi að mati Borgarskjalasafns. Öðrum gögnum þarf að skila inn til safnsins og miðast skilaskylda afhendingarskyldra aðila við 30 ár frá því að máli telst lokað. Hjá stofnunum borgarinnar er því töluvert af pappírsgögnum sem nú þegar hafa verið mynduð en á eftir að skila til Borgarskjalasafns. Uppsafnaður vandi er einnig til staðar þar sem þrengsli í húsnæði safnsins hafa komið í veg fyrir að Borgarskjalasafn hafi getað tekið við skjölum til varðveislu.

Þá þarf að hafa í huga að þótt fjöldi eldri skjala sé skannaður inn til varðveislu og miðlunar þá þarf grisjunarheimild frá Þjóðskjalasafni til að eyða pappírsgögnum og því er ekki hægt að treysta á að allt sem er skannað inn til varðveislu og miðlunar megi grisja.

Húsnæðisþörf Borgarskjalasafns vex skv. uppfærðri þarfagreiningu í frumathugun sem enn er í vinnslu úr 2.282 fermetrum í 5.167 fermetra á næstu 30 árum. Skýrsla KPMG frá 2018 gerði ráð fyrir alls 5.220 en breytileiki í fermetratölu skýrist af aukinni áherslu á grisjun og rafræna langtímarvarðveislu. Mestu munar um þörf safnsins fyrir geymslur, sem í dag eru 1.350 fermetrar að stærð en munu þurfa að verða 3.870 fm. Stefnt er að því að safnið flytji úr Grófarhúsinu þar sem það er staðsett í dag í um 2.300 fm húsnæði auk þess sem safnkostur er geymdur við ófullnægjandi aðstæður í 540 fm fjarvarðveisluhúsnæði.

Sporna þarf við enn meiri húsnæðisþörf

Til að sporna við enn meiri húsnæðisþörf til framtíðar er mikilvægt að stuðla að frekari stafrænni vörslu gagna í samstarfi við stofnanir borgarinnar. Lykilatriði í þeirri vinnu er útfösun pappírsgagna með því að innleiða og fá samþykkt rafræn gagnasöfn. Einnig er brýnt að skanna inn núverandi pappírsgögn og óska eftir grisjunarleyfi frá Þjóðskjalasafni fyrir þau gögn sem ekki er nauðsynlegt að varðveita á pappír. Að lokum er mikilvægt að hvatt sé til þess að innleidd sé lagabreyting er heimilar grisjun mikilvægra gagna sem hafa sannarlega verið skönnuð inn af opinberu skjalasafni þar sem skannað eintak telst fullgild sönnun um tilvist skjalsins. Horfa má til Norðurlanda þar sem fordæmi er fyrir heimild um eyðingu pappírsskjala sé þegar búið að skanna þau inn til rafrænnar varðveislu af opinberu skjalasafni.

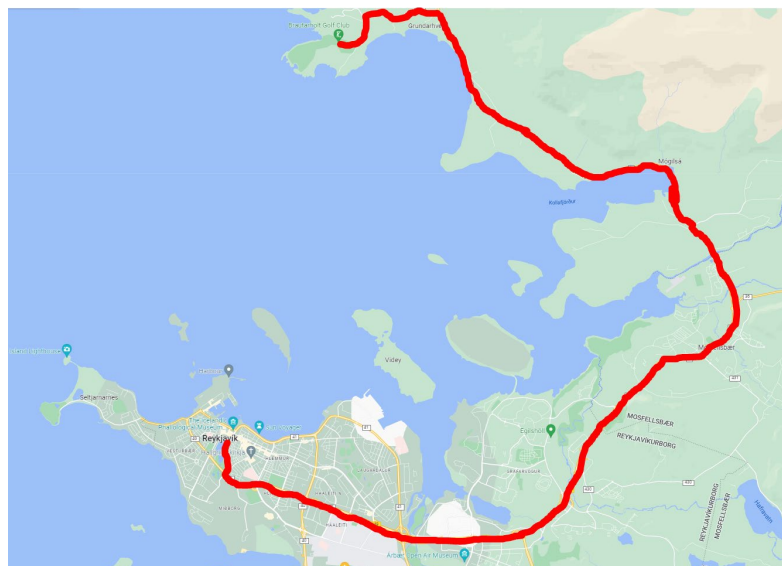
Skönnunarver

Ekki verður séð að Borgarskjalasafn hafi sett upp markvissa áætlun um hvenær ætla megi að allur safnkostur hafi verið færður yfir á stafrænt form. Þó er í gangi verkefni um skönnun á teikningum í vörslu borgarinnar og yfirfærslu ljósmynda á stafrænt form. Skönnun skjala gegnir mikilvægu hlutverki við að sporna við húsnæðisþörf, styðja við miðlun gagna og tryggja örugga varðveislu til framtíðar. Er því nauðsynlegt að horfa til þess að Borgarskjalasafn hafi tækjabúnað og mannskap til að skanna inn öll fyrirliggjandi gögn svo hægt sé að ná svokölluðum núllpunkti.

Stóra áskorunin er pappírsmagn

Hillupláss í umferð hjá afhendingarskyldum aðilum Borgarskjalasafns er mælt í kílómetrum

Hillupláss Borgarskjalasafns mun telja **31,3 km** af gögnum að 30 árum liðnum skv. uppfærðri þarfagreiningu í frumathugun sem enn er í vinnslu

Leggja mætti stíg frá Ráðhúsi Reykjavíkur að Brautarholtsvelli á Kjalarnesi með gögnum sem eru í umferð hjá afhendingarskyldum aðilum og verða til hjá þeim á næstu 30 árum

Safnkostur Borgarskjalasafns er í dag um **9,6 km**

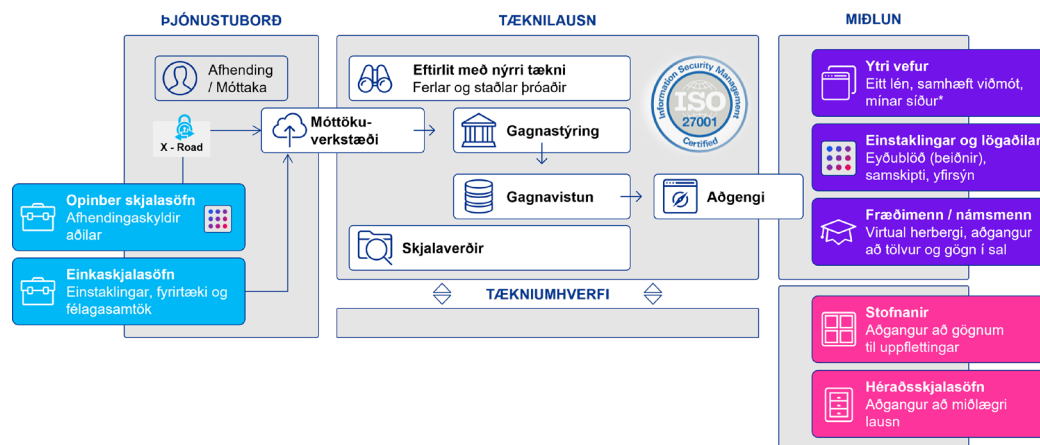
Fjárfesta þarf í stafrænni framtíð

Fjárfesting vegna rafrænna skila

Í kjölfar haustráðstefnu héraðsskjalavarða í byrjun október 2022 kom fram vilji héraðsskjalasafna til aukins samstarfs, einkum varðandi móttöku og undirbúning vörsluskráa fyrir varðveislu rafrænna gagnasafna. Slíkt samstarf gengur út á það að koma á fót miðlægu móttökuverkstæði sem yfirfer vörsluútgáfur áður en þær eru sendar heim í hérað til varðveislu.

Safnið gerði samstarfssamning við NEA um ráðgjöf og varðveislu, en ljóst er að hvort sem samstarfið verði til lengri eða skemmri tíma þarf að fjárfesta í tækjakosti og rekstri til að geta varðveitt afrit heima í héraði eins og vilji er til skv. viljayfirlýsingu héraðsskjalavarða. Samkvæmt rekstraráætlun Borgarskjalasafns er kostnaður vegna núverandi fyrirkomulags rafrænna skila um 21 milljón árið 2023. Stærsti kostnaðarliðurinn er launakostnaður vegna stöðugilda við langtíma varðveislu rafrænna gagna, þ.e. samskipti við afhendingaraðila, yfirferð tilkynninga og tækniupplýsinga og undirbúning afhendinga, en einnig þjónustugjöld til NEA og kostnaður vegna vinnslu og varðveislu vörsluskráa.

Fjárfesta þarf í fleiru en móttökuverkstæði

Ljóst er að kostnaður við móttökuverkstæði er aðeins lítil hluti af þeim kostnaði sem Reykjavíkurborg stendur frammi fyrir varðandi tæknilega innviði Borgarskjalasafns. Hér fyrir neðan, og í viðauka III, gefur að líta heildaryfirsýn yfir það tækniumhverfi sem fjárfesta þarf í þar sem samstarfið við NEA rúmast innan þess kassa sem nefnist 'Móttökuverkstæði'.

Allt hitt ferlið og þeir stafrænu innviðir sem styðja eiga við það þarf Reykjavíkurborg að fjárfesta í. Greining KPMG fyrir Þjóðskjalasafn Íslands, sem myndin byggir á, gerir ráð fyrir að væntur kostnaður næstu fimm árin við kaup á tæknilegum innviðum og fjárfestingu í mannauði sé metinn í kringum 500 milljónir króna. Áætlanir um framtíðaruppbyggingu þessara innviða hjá Borgarskjalasafni skortir til þess að geta nákvæmlega sett fingur á þann kostnað sem fjárfesting Reykjavíkurborgar mun verða á endanum.

Upplýsingaöryggi

Að lokum verður að gera þá kröfu til Borgarskjalasafnsins að ýtrustu viðmiðum um upplýsingaöryggi sé mætt. Til viðbótar við þá staðla um skjalfestingu og skjalastjórn sem safnið starfar eftir og nefndir hafa verið hér framur þarf Reykjavíkurborg sömuleiðis að ráðast í vinnu við að innleiða staðal um upplýsingaöryggi hjá safninu (ISO 27001) og fá staðfestingu á virku stjórnkerfi með vottun.

Breytt framtíð

Hæfni til að reka tæknilega innviði

Stafræn framtíð krefst ekki bara fjárfestingar í tæknibúnaði heldur einnig í mannauði. Byggja þarf upp þekkingu meðal starfsfólks, á rekstri UT kerfa eða útvistun til ytri aðila, til framtíðar þ.m.t. rekstri netþjóna, vefþjóna, skráarkerfa, geymslumiðla og vélarsala. Þá þarf starfsfólk, sem mun sjá um samskipti við afhendingarskylda aðila, að veita fræðslu og ráðgjöf um skil gagna og hvernig þeim skal háttað auk þess að sjá um móttöku gagna og umbreytingu gagna í vörsluútgáfur.

Tryggja þarf sömuleiðis örugga afritun gagna í rafrænni langtímavörslu. Gögn verða að vera vistuð í tveimur aðskildum tækniumhverfum, annars vegar eru starfrænar heimildir vistaðar og hins vegar vörslugögn sem vistuð verða í umhverfi ótengdu interneti og almennu neti safnsins, sjá yfirlitsmynd í viðauka III

Meðal tæknibúnaðar sem þarf að fjárfesta í er:

- Ný tæknilausn ásamt fjárfestingu í vélbúnaði og árlegur leyfiskostnaður (skýjalausn, onPrem, Hybrid)
- Gagnavistun, hýsingarumhverfi, stýrikerfi og fjárfesting á nýjum vélbúnaði og nettengingum (onPrem langtíma eða cloud)
- Vinna við öryggisvottanir á tæknilegum innviðum

Fjárfest í mannauði

Fyrirliggjandi er að nauðsynlegt er að byggja upp aukna þekkingu starfsfólks safnsins á málaflokknum þar sem um framtíðarverkefni í skjalavörslu er að ræða. Fjölga þarf stöðugildum innan safnsins þar sem áhersla er lögð á tækniþekkingu til að takast á við það breytta hlutverk sem fram undan er. Þá þarf sömuleiðis að gera ráð fyrir stöðugildum sem vinna að miðlun á safnkosti og tryggja stafrænt aðgengi notenda byggt á tækni sem taki mið af þörfum og þróun hverju sinni, þ.m.t notkun samfélagsmiðla, stafrænna upplestrarsala o.fl.

Áætlanir Borgarskjalasafns gera ráð fyrir að stöðugildum muni fjölga úr níu í 21 til ársins 2030. Í þeim tölum er gert ráð fyrir tveimur stöðugildum vegna langtímavarðveislu og tveimur vegna afgreiðslu rafrænna gagna. Ekki liggur fyrir áætlun um hvenær fjölgun stöðugilda þyrfti að eiga sér stað og varlega má áætla að þessi þáttur sé vanmetinn, fremur en ofmetinn í þeirri kostnaðargreiningu sem hér er sett fram. Bæði gæti reynst mikilvægt að fjölgun stöðugilda kæmi fyrir til framkvæmda en gert er ráð fyrir (fjölgar um eitt stöðugildi á ári) auk þess sem ekki eru fyrirliggjandi upplýsingar um þörf á stöðugildum vegna skönnunar og ljósmyndunar sérstaklega, en ljóst er að þar er um viðamikið verkefni að ræða.

Miðlun sögunnar

Ráðast þarf í vinnu við endurnýjun á upplýsingavef Borgarskjalasafns og uppfæra vefinn til samræmis við stefnu Reykjavíkurborgar. Um er að ræða viðamikið verkefni. Nýr vefur myndi gera safninu kleift að miðla safnkosti með aðgengilegum hætti til notenda skv. þjónustustefnu borgarinnar. Á eldri vef Borgarskjalasafns hefur safnið nú þegar miðlað yfir 200.000 skjölum að sögn borgarskjalavarðar og áhugi er á að auka miðlun af því tagi. Vefur safnsins lá niðri mest allan tímann er þetta verkefni var unnið.

Aðrar áskoranir

Aukið samstarf við aðrar menningarstofnanir

Meginmarkmið þjónustustefnu Reykjavíkurborgar eru fjögur:

- Fagmennska
- Notendamiðuð hönnun
- Skilvirkni
- Nærþjónusta

Ljóst er að megininntak stefnunnar er að starfsfólk borgarinnar taki höndum saman um að veita notendum sem faglegastar upplýsingar á sem aðgengilegastan máta, óháð því hver þjónustuveitandinn er. Lögð er áhersla á að mæta þjónustuþegum á sem fjölbreyttastan hátt, með það að leiðarljósi að miðla upplýsingum á þann hátt sem notandanum hentar að taka á móti þeim.

Í dag er talsvert samstarf meðal helstu safna borgarinnar og ljóst að safnstjórar eru einhuga um að miðla til íbúa með sem fjölbreyttustum hætti. Borgarskjalasafn hefur þó staðið að nokkru leyti utan við þetta samstarf. Sýningarrými safnsins á 3. hæð í Grófarhúsi er lítið og óaðgengilegt gestum hússins, nema þeim sem erindi eiga við safnið sjálft og koma í móttöku þess. Ekki hefur orðið af samsýningum á 1. hæð hússins, þar sem efasemdir Borgarskjalasafns hafa verið um að hlutverki þess séu gerð nógu afgerandi skil í rými Borgarbókasafnsins.

Borgarskjalasafni ber að gera mikilvæg skjöl aðgengileg almenning t.d. á vef sínum og veita fræðslu um sögu borgarinnar á grundvelli skjala í vörslu þeirra. Það gæti verið skilvirkara fyrir borgina og notendur ef Borgarskjalasafn einbeitti sér að stafrænni miðlun og fræðslu en öðrum söfnum borgarinnar verði falið sýningahald m.a. á skjölum safnsins í samráði við Borgarskjalasafn. Allmikil reynsla og sérþekking er meðal starfsfólks á söfnum borgarinnar og vel færi á því að efla hlut þeirrar sögu sem skjöl borgarinnar varðveita og auka hlutdeild þeirra í þeirri miðlun sem á sér stað á vegum hinna ýmsu safna borgarinnar.

Staða í skipuriti

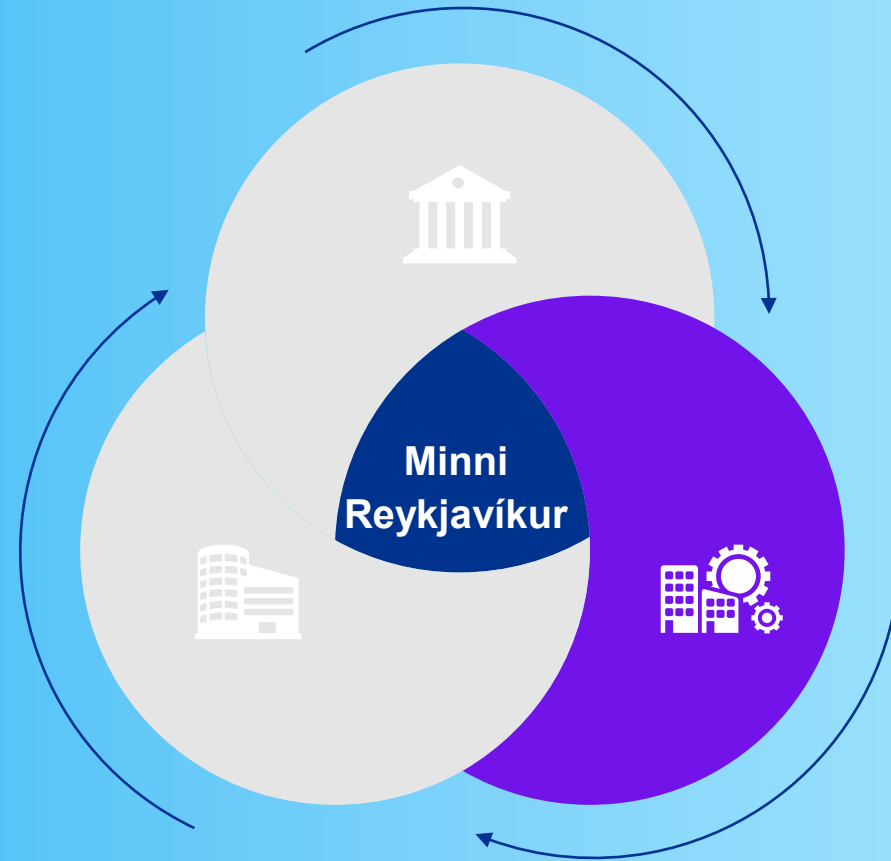
Til að safnið geti sinnt lögbundnu eftirlitshlutverki sínu þarf að tryggja sjálfstæði þess gagnvart stjórnendum borgarinnar. Óhæði safnsins er lykilatriði í eftirliti með skjalamyndun og skjalavörslu. Má ætla að núverandi staðsetning í skipuriti, undir Þjónustu- og nýsköpunarsviði (PON), hafi áhrif á sjálfstæði safnsins. Þar sem PON ber ábyrgð á skjalavörslu borgarinnar þá er í raun bæði eftirlit skjalavörslu og framkvæmd skjalavörslu á höndum sama aðila. Ein leið til að auka sjálfstæði væri að færa safnið í skipuriti til t.d. innri endurskoðunar svo hægt sé að draga skýrari línur milli framkvæmdar skjalavörslu og eftirlits með skjalavörslu.

Nauðsynlegt er að uppfæra samþykkt fyrir Borgarskjalasafn þar sem meðal annars ákvæði um grisjun stangast á við lög og eðlilegt er að samþykktirnar endurspegli breytt menningarhlutverk safnsins sé það niðurstaða Reykjavíkurborgar að fela öðrum söfnum borgarinnar að bera meiri ábyrgð á því hlutverki. Samkvæmt Borgarskjalasafni stendur til að endurskoða samþykktir safnsins þegar ný reglugerð um starfsemi opinberra skjalasafna verður samþykkt. Óljóst er hvenær sú reglugerð mun líta dagsins ljós en hún hefur verið í vinnslu frá 2014.

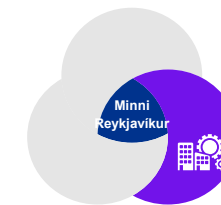
Samskiptavandi

Vísbendingar eru um að ekki sé fullur skilningur á hlutverki Borgarskjalasafns sem getur komið niður á möguleikum safnsins til að gegna hlutverki sínu. Vísbendingar eru um að ákveðinn samskiptavandi standi farsælu samstarfi safnsins við önnur svið borgarinnar fyrir þrifum. Efla þarf markvisst jákvæð samskipti, bæði hvað varðar góða stjórnsýsluhætti, skjalamyndun og skjalavörslu ásamt því að innleiða sterkari vitund um að allir aðilar eru hluti af starfsemi Reykjavíkurborgar. Gera þarf átak í að efla skilning og þátttöku lykilstjórnenda í skjalavörslu borgarinnar. Þá þarf að endurskoða skjalastefnu með það fyrir augum að móta sameiginlega sýn og skilgreina hlutverk helstu þátttakenda. Auka þarf rafræn skil og gera áætlun um útfösun pappírsgagna, eftir því sem hægt er, svo draga megí úr myndun pappírsgagna sem kalla á aukið geymslurými í framtíðinni.

Samstarf Borgarskjalasafns framtíðarinnar og Þjóðskjalasafns

Samstarf Borgarskjalasafns framtíðarinnar og ÞÍ - Yfirlit

Borgarskjalasafn Reykjavíkur og Þjóðskjalasafn samnýta húsnæði, tækjakost og mannauð. Við greiningu er stuðst við hugmyndir úr frumathugun sem enn er í vinnslu um aukið samstarf milli Þjóðskjalasafns og Borgarskjalasafns og þær unnar áfram. Hlutverk Borgarskjalasafns er óbreytt hvað varðar skjalamyndun, skjalavörslu og eftirlit. Umbótapörf í rekstri safnsins er sú sama og í fyrri valkosti og áskoranir þær sömu og þar er fjallað um.

Nýjar sameiginlegar höfuðstöðvar Borgarskjalasafns og Þjóðskjalasafns reistar í samræmi við húsrýmisáætlanir.

Uppbygging þekkingar til að takast á við framtíðarverkefni skjalavörslu og miklir möguleikar á samnýtingu sérþekkingar.

Upplýsingaöryggi tryggt með innleiðingu verkferla Þjóðskjalasafns í samræmi við ISO 27001.

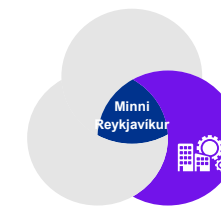
Sameiginlegt móttökuverkstæði vegna rafrænna skila en aðskilin langtímavarðveisla.

Kostnaðarskipting við rekstur húsnæðis og tækjabúnaðar 70/30 milli Þjóðskjalasafns Íslands og Borgarskjalasafns.

Samlegðaráhrif til framtíðar

Áætlaðar fjárfestingar og rekstrarkostnaður 2023 – 2029.

Laun og launatengd gjöld

1.065 m.kr.

Á næstu sjö árum er áætlaður kostnaður vegna launa **1.065 milljónir**, þar sem gert er ráð fyrir **sjö** nýjum starfsmönnum. Áætlað er að árlegur launakostnaður fari úr **108 m.kr** 2022 í **200m.kr.** 2029. Kostnaður er lægri en í sviðsmynd 1 vegna betri nýtingar í samstarfi við ÞÍ.

Annar kostnaður

1.513 m.kr.

Nýtt upplýsingakerfi og þjónustusamningur við ÞÍ. Kostnaður vegna hita, rafmagns og stjórnunarkostnaðar sem og einskiptiskostnaðar vegna flutninga (130 m.kr).

Byggingakostnaður

4.915 m.kr.

Gert er ráð fyrir að húsnæðið sé byggt í samstarfi við Þjóðskjalasafn sem myndi spara fermetra í sameiginleg rými. Má áætla að kostnaður vegna þess verði í kringum 4,9 milljarða króna.

Samtals kostnaður

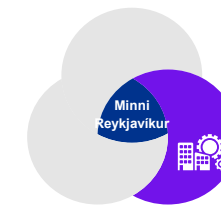
7.492 m.kr.

7,5

milljarðar króna er áætlaður kostnaður* Reykjavíkurborgar vegna rekstrarkostnaðar og fjárfestinga í sameiginlegu húsnæði næstu sjö árin.

* Sjá nánari forsendur í viðauka V

Samstarf við Þjóðskjalasafn

Hagræði felst í samstarfi og samnýtingu

Fyrirliggjandi gögn benda til þess að aukið samstarf við Þjóðskjalasafn til framtíðar sé vænlegur kostur fyrir Reykjavíkurborg og Borgarskjalasafn. Mikil samlegðaráhrif er að finna meðal stofnananna tveggja m.t.t. húsnæðis, stafrænna innviða og mannauðs.

Mesta hagræðið í rekstri fæst með því að hafa alla starfsemi beggja stofnana í sama húsnæði þó í frumathugun sem enn er í vinnslu sé mælt með því að sameina höfuðstöðvar á einn stað og varðveisluhús á öðrum. Er það gert vegna þess hve fáar lóðir er að finna miðsvæðis sem henta undir slíka byggingu. Þó í sameiginlegum höfuðstöðvum annars vegar og varðveisluhúsi hins vegar felst ekki mikill sparnaður í fermetrum felst hagræðing einkum í rekstri fyrir báða aðila, t.d. aukið samstarf og nýting sérþekkingar starfsfólks. Fyrir því er vilji meðal stjórnenda Þjóðskjalasafns.

Sameiginlegt skönnunarver

Í dag hafa bæði Þjóðskjalasafn og Borgarskjalasafn litla skönnunareiningu sem æskilegt er að byggja upp í sameiningu til framtíðar. Áætlaður kostnaður vegna fjárfestingar við kaup á tækjum og öðrum búnaði er 15-30 m.kr. auk þess sem fjárfesta þarf í fleiri stöðugildum til þess að sinna því mikilvæga hlutverki sem skönnunin er.

Til þess að meta þann kostnað sem áætla þarf í skönnunarver með tilliti til stöðugilda og tíma þarf að ráðast í markvissa greiningarvinnu og meta það pappírsmagn sem æskilegt er talið að sé stafrænt.

Rekstrarhagræði í samnýtingu innviða

Sameiginlegt húsnæði gefur tækifæri til samnýtingar ýmissa rýma. Má þar nefna samnýtingu á rými fyrir almenning s.s. gestamóttöku, lestrarsal og annarri aðstöðu sem hönnuð yrði með þarfir notenda í huga.

Slíkt samstarf opnar sömuleiðis möguleikann á sameiginlegum rekstri innviða. Hægt væri að fjárfesta sameiginlega í öryggiskerfum sem þarf til að tryggja öryggi þeirra gagna sem varðveitt eru í báðum söfnum fyrir s.s. raka, hita, meindýrum og fleiru. Húsvarsla, mötuneyti og móttaka yrði sameiginleg í samnýttu húsnæði auk tæknibúnaðar í fyrirlestrasölum og fundarherbergjum.

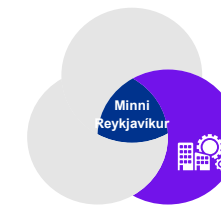
Tryggja þarf öryggi gagna í langtímarvarðveislu

Gera þarf ráð fyrir aðskildum skjala- og flokkunarrýmum í samnýttu húsnæði, bæði fyrir pappírsgögn sem og rafræna gagnavörslu þó sömu tæknikerfi geti nýst báðum söfnum. Slíkt húsnæði þyrfti að uppfylla staðal ISO 11799 um geymslu gagna í bóka- og skjalasöfnum. Staðallinn er sérsníðinn að geymslu gagna sem geyma þarf til frambúðar og tekur einnig tillit til skoðunaraðgengis að gögnum.

Móttökuverkstæði fyrir rafræn skil

Móttökuverkstæði hýsir sameiginlegan tækniinnviði sem notaður er við meðhöndlun, umbreytingu og varðveislu rafrænna gagna. Hagkvæmt er fyrir bæði söfnin að reka eitt sameiginlegt móttökuverkstæði fyrir rafræn skil. Hér, eins og lagt er upp með í frumathugun sem enn er í vinnslu miðast við að söfnin fjárfesti saman í fullkomnum tækjabúnaði sem nýtist báðum söfnum. Aðgengi að tæknilausninni yrði í samræmi við hlutfallsskiptingu á fjárfestingunni sem áður nefnd frumathugun miðar við að sé 70% Þjóðskjalasafn og 30% Borgarskjalasafn. Gert er ráð fyrir að stafræn langtímarvarðveisla gagna verði aðskilin líkt og um annan safnkost.

Samnýting á sérþekkingu

Mannauður

Sömu áskoranir í uppbyggingu mannaúðs fylgja samstarfi Borgarskjalasafns og Þjóðskjalasafns Íslands og þegar um uppbyggingu Borgarskjalasafnsins er að ræða (valkostur 1). Þau verkefni sem fylgja framtíðarþróun skjalavörslu fylgja Borgarskjalasafni inn í samstarfið og ábyrgð verkefnanna er sömuleiðis enn á herðum borgarinnar.

Fjárfesta þarf í aukinni þekkingu starfsfólks, fjölga þarf stöðugildum innan safnsins og leggja þarf áherslu á eflingu tækniþekkingar. Gera þarf ráð fyrir stöðugildum sem vinna að stafrænni miðlun á safnkosti og tryggja stafrænt aðgengi notenda í samræmi við þróun og breytingar á tækniumhverfi og þörfum íbúa.

Fyrri áætlanir Borgarskjalasafns, sem gera ráð fyrir að stöðugildum muni fjölga úr nú í 21 til ársins 2030, eiga því enn við og sömu fyrirvarar eru gerðir í framlagðri kostnaðargreiningu líkt og í umfjöllun um mannaúð í valkosti 1.

Hins vegar fylgja samstarfi við Þjóðskjalasafn ótal tækifæri til samnýtingar sérþekkingar og reynslu, t.d. hvað varðar forvörslu á safnkosti, ljósmyndun og skönnun. Að auki felst styrkur fyrir bæði söfnin í því að byggja upp sameiginlega þekkingu um rafræn skil og langtímavarðveislu gagnasafna.

Í húsrýmisáætlun í frumathugun sem enn er í vinnslu er gert ráð fyrir samnýtingu almenningsrýma, húsrækturs o.fl. sem einnig felur í sér að söfnin geta deilt starfskröftum í þjónustustörfum, s.s. móttöku gesta og aðfanga, þjónustu við les- og fyrirlestrarsali, mótuneyti, þrif, húsvörslu og fleira slíkt.

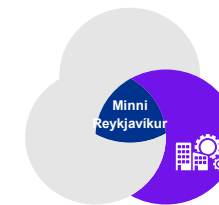
Stafræn vegferð Þjóðskjalasafns

Eins og minnst var á í fyrsta valkosti þá er uppsetning á móttökuverkstæði aðeins lítil hluti af þeirri heildarfjárfestingu sem ráðast þarf í, sjá mynd í viðauka III. Þjóðskjalasafnið hefur þegar hafið vegferð sína við að gera verklag og úrvinnslu safnsins stafrænni í samræmi við markmið ríkisins um stafræna stjórnsýslu. Sú vegferð felst m.a. í því að koma upp fullnægjandi tæknilegum innviðum til að takast á við auknar kröfur og þarfir, ásamt því að auka varðveislu rafrænna gagna með tilheyrandi öryggisvottunum og stuðningi við afhendingarskyldum aðilum.

Uppsetning á tækjakosti vegna langtímavarðveislu rafrænna gagna er skv. kostnaðargreiningu sem unnin var fyrir Þjóðskjalasafn um 500 milljónir króna. Sú kostnaðargreining gerir ráð fyrir þremur stöðugildum tengt upplýsingatækni og fimm stöðugildum í þjónustuver á næstu fimm árum. Kostnaður vegna fjárfestinga og reksturs nær yfir innleiðingu á tæknibúnaði og þróun á honum, prófanir, kennslu, breytingastjórnun, ferlahönnun o.s.frv. Þá nær kostnaðargreiningin einnig yfir innleiðingu á ISO 27001 öryggisvottun.

Æskilegt er, ef þessi valkostur verður valinn, að Reykjavíkurborg og Þjóðskjalasafn sameinist í þeirri vegferð sem hafin er.

Aðrar áskoranir

Sambærilegar áskoranir og í valkosti Borgarskjalasafn framtíðarinnar

Þó margvíslegur ávinningur fylgi samrekstri höfuðstöðva Borgarskjalasafns og Þjóðskjalasafns Íslands er ekki hægt að horfa framhjá því að fjárfesta þarf í innviðum Borgarskjalasafns til þess að farsæll samrekstur stofnananna geti orðið að veruleika. Að mörgu leyti stendur borgin frammi fyrir sömu áskorunum hvort sem Borgarskjalasafn verður rekið í sama húsnæði og Þjóðskjalasafn eða byggt upp eitt og sér (sbr. valkost: Borgarskjalasafn framtíðarinnar).

Samhliða flutningi í sameiginlegt húsnæði þarf eftir sem áður að skoða staðsetningu Borgarskjalasafns í skipuriti borgarinnar til að tryggja getu þess til að sinna m.a. eftirlitshlutverki sínu. Efla þarf skilning og þátttöku lykilstjórnenda í skjalavörslu borgarinnar, marka stefnu og skilgreina hlutverk helstu þátttakenda svo kraftar séu sameinaðir í vinnu að sameiginlegu markmiði. Þá þarf ekki síður að huga að betri samskiptum milli hagaðila.

Auka þarf rafræn skil og gera áætlun um útfösun pappírsgagna, eins og hægt er, svo draga megi úr myndun pappírsgagna sem kalla á aukið geymslurými í framtíðinni óháð því hvort safnið verði sjálft í eigin húsnæði eða með Þjóðskjalasafni. Sömuleiðis þarf að tryggja viðeigandi stuðning við að nútímavæða skjalavörslu borgarinnar, í samræmi við markmið *Hliðunnar*, í samstarfi Borgarskjalasafns og skrifstofa ÞON.

Til að takast á við stafrænan veruleika þarf að byggja upp mannauð hjá Borgarskjalasafni. Styrkja þarf þekkingargrunn starfsfólks til að takast á við stafræna langtímaráætlun og stuðla að aukinni almennri tækniþekkingu starfsfólks. Þá þarf ekki síst að tryggja fjármagn í tækni, hug- og tækjabúnaði, til að mæta kröfum sem gerðar eru til nútímaskjalasafna. Tryggja þarf fjármagn til farsællar innleiðingar stafræns upplýsingakerfis sem nær utan um safnkost Borgarskjalasafns. Til lengri tíma litið skilar slík fjárfesting sér í mögulegum vinnutímasparnaði, bætir endurheimt úr safnkostinum og aðgengi að honum.

Miðlun á safnkosti

Líkt og í Borgarskjalasafn framtíðarinnar stendur Reykjavíkurborg frammi fyrir því að þurfa m.a. að fjárfesta í uppfærslu á vef Borgarskjalasafns til að gera safninu kleift að miðla með aðgengilegum hætti safnkostinum til notenda skv. þjónustustefnu borgarinnar.

Hvatt er einnig til þess að Reykjavíkurborg skoði vel verkaskiptingu milli safna borgarinnar líkt og fram kom á bls. 32.

An aerial photograph of a busy pedestrian plaza. The ground is paved with large, light-colored rectangular tiles. A vertical metal grate runs down the left side of the image. Numerous people are walking in various directions. Many are looking at their mobile phones, and some are talking on mobile phones. The overall scene depicts a modern, active public space.

**Horfa þarf á miðlun sögunnar
með gleraugum notandans**

Flutningur verkefna til Þjóðskjalasafns

Flutningur verkefna til Þjóðskjalasafns - Yfirlit

Verkefni Borgarskjalasafns flutt til Þjóðskjalasafns Íslands. Ábyrgð skjalavörslu og eftirlit með henni flyst á herðar Þjóðskjalasafns skv. lagaskyldu þar um. Gert ráð fyrir að Borgarsögusafn taki við menningarhlutverki Borgarskjalasafns í samstarfi við önnur söfn borgarinnar.

Safnkostur
Borgarskjalasafns fluttur í
húsnæði Þjóðskjalasafns
Íslands.

Möguleikar á flutningi
starfsfólks Borgarskjalasafns
til Þjóðskjalasafns samhliða
uppbyggingu
sveitarfélagasviðs hjá
Þjóðskjalasafni.

Upplýsingaöryggi tryggt
með ISO 27001 stjórnkerfi
Þjóðskjalasafns sem er
nú þegar hafin.

Greitt fyrir vörslu skv.
gjaldskrá Þjóðskjalasafns.
Gera má ráð fyrir gerð
þjónustusamnings um
viðtöku Þjóðskjalasafns við
hlutverki og safnkosti
Borgarskjalasafns.

Rafræn langtímaröðveisla
skv. ferlum
Þjóðskjalasafns.
Móttökuverkstæði
rafrænna skila rekið af
Þjóðskjalasafni.

Skynsamleg nýting fjármuna

Áætlaðar kostnaðir vegna flutnings Borgarskjalasafns til Þjóðskjalasafns.

Laun og launatengd gjöld

517 m.kr.

Gert er ráð fyrir að Borgarskjalasafn þurfi að greiða launakostnað í fjögur ár eftir að tekin hefur verið ákvörðun um að færa verkefni til Þjóðskjalasafns. Hér er gert ráð fyrir því að laun séu greidd út árið 2026.

Annar kostnaður

482 m.kr.

Kostnaður vegna innri leigu, hita, rafmagns og stjórnunarkostnaðar sem og einkiptiskostnaðar vegna flutninga (130m.kr).

Geymslukostnaður

486 m.kr.

Áætlun gerir ráð fyrir línulegri aukningu í hillumetrum Borgarskjalasafns og að magn gígabæta haldist fast. Heildarkostnaður sem Borgarskjalasafn þyrfti að greiða Þjóðskjalasafni næstu 3 ár eftir flutninga er því rúmlega 147 m.kr á ári eða samtals 486 m.kr.

Samtals kostnaður

1.486 m.kr.

1.5

milljarðar króna næstu sjö árin er áætlaður kostnaður* Reykjavíkurborgar við að færa verkefni til Þjóðskjalasafns.

* Sjá nánari forsendur í viðauka V

Flutningur verkefna til Þjóðskjalasafns

Engin fyrirstaða í lögum um opinber skjalasöfn

Samkvæmt lögum um opinber skjalasöfn er sveitarfélögum heimilt en ekki skylt að starfrækja héraðsskjalasafn. 18 sveitarfélög af 64, eða 28% þeirra, hafa valið að starfrækja ekki héraðsskjalasafn heldur skila sínum gögnum til Þjóðskjalasafns og fá þaðan eftirlit og ráðgjöf, þ.m.t. Hafnarfjörður, Garðabær og öll sveitarfélög á Suðurnesjum. Starfræki sveitarfélag ekki héraðsskjalasafn er sveitarfélagið afhendingarskyld til Þjóðskjalasafns Íslands skv. lögum sem hefur þá eftirlits- og varðveisluhlutverki að gegna gagnvart sveitarfélaginu. Ef héraðsskjalasafn er lagt niður ber Þjóðskjalasafni skylda til að taka á móti og varðveita safnkost þess. Gera má ráð fyrir, skv. greiningu KPMG frá 2018, að kostnaður við yfirfærslu sé um 130 milljónir króna.

Kostnaður við þjónustu Þjóðskjalasafns

Hinn 30. nóvember 2022 tók gildi ný gjaldskrá Þjóðskjalasafns Íslands. Þar kemur fram að gjald fyrir varðveislur skjala sveitarfélaga sem eru afhendingarskyld til Þjóðskjalasafns sé eftirfarandi:

Lýsing	Verð kr.
Varðveisla pappírsskjala pr. hillumetra á ári	6.000 kr.
Varðveisla rafrænna gagna pr. gígabæt á ári	1.200 kr.

Að óbreyttum lögum hefur Þjóðskjalasafn Íslands ekki heimild til að innheimta önnur gjöld af sveitarfélögum fyrir veitta þjónustu.

Verði verkefni Borgarskjalasafns færð til Þjóðskjalasafns ber Þjóðskjalasafni því lagaskyldu til þess að taka við núverandi safngögnum Reykjavíkurborgar. Einnig ber Þjóðskjalasafni skylda til að taka við afhendingarskyldum gögnum er verða skilaskyld um ókomna framtíð að óbreyttum lögum ásamt því að sinna öllum skyldum opinberra skjalasafna gagnvart Reykjavíkurborg.

Breytt ábyrgð Reykjavíkurborgar

Sé verkefni Borgarskjalasafns færð til Þjóðskjalasafns er ljóst að hlutverk og ábyrgð Reykjavíkurborgar breytist töluvert. Í raun og veru þýðir það að borgin ber ekki lengur ábyrgð á húsnæði, mannauð, stafrænum innviðum né öryggi enda væri borgin ekki lengur að reka héraðsskjalasafn. En borgin mun þurfa að greiða kostnað fyrir þjónustu í samræmi við gjaldskrá Þjóðskjalasafns líkt og önnur sveitarfélög sem eru skilaskyld til safnsins.

Geta Þjóðskjalasafns til að taka við verkefnum Borgarskjalasafns

Í ljósi stærðar safnkosts Borgarskjalasafns má ætla að Þjóðskjalasafn geti ekki tekið við öllum safngögnum ásamt því að sinna öðrum lagaskyldum gagnvart borginni miðað við núverandi fjárlög. Ætla má að Þjóðskjalasafn þurfi bæði aukið húsnæði og aukinn mannauð til að standa undir þjónustunni og óbreytt gjaldskrá mun líklega ekki geta staðið undir öllum þeim kostnaði.

Er því líklegt að Reykjavíkurborg þurfi að fara í viðræður við ríkið sé ætlunin að færa verkefni Borgarskjalasafns til Þjóðskjalasafns. Í þeim viðræðum þyrfti t.d. að ræða húsnæðismál og mannauðsmál. Með hliðsjón af greiningu á samstarfi Borgarskjalasafns og Þjóðskjalasafns má ætla að borgin geti t.d. aðstoðað Þjóðskjalasafn við að útvega lóð við hæfi innan borgarinnar.

Ef tekin verði ákvörðun um flutning verkefna til Þjóðskjalasafns þarf að móta vel skilgreinda 3-5 ára áætlun er felur í sér eflingu Þjóðskjalasafns svo það geti tekið við verkefnum Borgarskjalasafns samhliða því að Borgarskjalasafn undirbýr flutning verkefnisins yfir til Þjóðskjalasafns. Ráðlagt er að verkefnið sé unnið í góðu samstarfi milli aðila til að tryggja farsælan flutning og samstarf ásamt því að eftirlit og þjónusta við Reykjavíkurborg skerðist ekki.

Nýting á sérfræðipekkingu

Þekking og mannaúður

Eins og fram hefur komið hér að framan er vaxandi þörf á sérþekkingu vegna rafrænnar langtímavarðveislu. Í dag er gerð sú krafa að gögn séu varðveitt á rafrænu formi, aðgengileg, óháð staðsetningu, hvar og hvenær sem er. Þörf er á sérþekkingu m.a. til að meta varðveislugildi gagna, sjá til þess að varðveisla þeirra sé örugg og að stafrænt aðgengi sé tryggt til framtíðar. Mikilvægt er að þekking sem er allt í senn sértæk, takmörkuð og verðmæt, sé ekki dreift milli aðila þar sem mikill styrkur felst í samnýtingu og samráði um sértæk málafni skjalavörslu. Það helst í hendur við uppbyggingu öflugra innviða upplýsingaöryggis, sem ná til vistunar, varðveislu og miðlunar.

Í stafrænum heimi er hægt að veita staðbundna og persónulega þjónustu þó svo gögn og tækniinnviðir séu miðlægir. Stafræn gögn eru aðgengileg heima í héraði þó svo gagnavistunin sé miðlæg, innanlands eða erlendis.

Með flutningi verkefna til Þjóðskjalasafns er ljóst að umsýsla, eftirlit og ábyrgð á skjölum er varða sveitarfélög mun verða stærri hluti en áður í starfsemi safnsins. Það gæti skapað eftirspurn eftir viðeigandi sérþekkingu. Ljóst er að í starfsmannahópi Borgarskjalasafns er víðtæk sérfræðipekking á skjalamálum sveitarfélaga og styrkur gæti reynst fyrir safnið að nýta þá þekkingu og reynslu sem finna má í hópi starfsfólks Borgarskjalasafns.

Með því að byggja upp eitt öflugt safn er hægt að tryggja skynsamlega nýtingu fjármuna hins opinbera ásamt því að byggja upp safn með öflugan mannaúð til að takast á við áskoranir framtíðarinnar. Öflugir tækniinnviðir, mannaúður og markviss miðlun á stafrænan hátt þýðir að hægt er að þjónusta allt landið þótt Þjóðskjalasafn Íslands sé staðsett á höfuðborgarsvæðinu. Einnig er hægt að auka samstarf bókasafna og Þjóðskjalasafns en samkvæmt lögum um opinber skjalasöfn geta bókasöfn verið milliliður við opinber skjalasöfn um aðgang að pappírsskjölum.

Samtaka í stafrænni vegferð

Stafræn vegferð Þjóðskjalasafns

Líkt og minnst var á í lýsingu á valkosti um samstarf Borgarskjalasafns og Þjóðskjalasafns þá hefur Þjóðskjalasafn Íslands, í kjölfar stefnumótunarvinnu, hafið vegferð í átt að nútímalegri stafrænni innviðum með tímasettri 5 ára áætlun. Ný tæknilausn, sjá heildarmynd í viðauka III, kallar á fjárfestingu í nýjum tæknilegum innviðum, breytingu á skipulagi safnsins og breytta nálgun á langtímararðveislu gagna.

Stefnt er að því að tækniumhverfi Þjóðskjalasafns skuli, í samræmi við markmið stjórnvalda, stuðla að skilvirkri opinberri þjónustu, herra þjónustustigi og auknum gæðum ásamt því að ná fram betri nýtingu fjármuna og stuðla að skilvirkni hjá hinu opinbera. Markmið stjórnvalda er sömuleiðis að auka vægi stafrænnar þjónustu með því að nýta innviði ríkisins, s.s. þjónustu island.is og veita aðgengi að gögnum á öruggan og skilvirkan hátt í gegnum gagnaflutningslagið Strauminn (X-Road).

Mikið hagræði hlýst af þeirri stafrænni vegferð sem hafin er. Með því að hraða rafrænni skjalavörslu meðal skilaskyldra aðila og minnka þannig þörf fyrir geymsluhúsnæði má hraða ábatanum af þeirri vegferð og styðja þannig við vistvæna stefnu ríkisins og grænu skrefin í ríkisrekstri. Á sama tíma stuðla að nýsköpun, auknu vægi rannsókna byggt á opinberum gögnum og tryggja aðgang hagsmunaaðila að rafrænni gagnasafni. Allt þetta mun ekki síst auðvelda stjórnvöldum að ná settu marki um rafræna vistun gagna fyrir árið 2025 og um leið efla öryggi við varðveislu menningararfs og gagna í varðveislu Þjóðskjalasafns Íslands.

Menningarmiðlun Þjóðskjalasafns á minni borgarinnar

Séu verkefni Borgarskjalasafns færð yfir til Þjóðskjalasafns færirst einnig ábyrgð á almennri miðlun upplýsinga um sögu Reykjavíkurborgar til Þjóðskjalasafns. Þjóðskjalasafn væri þá með á sinni könnu að miðla þjóðarsögunni ásamt sögu Reykjavíkurborgar og allra sveitarfélaga sem eru skilaskyld til safnsins.

Þjóðskjalasafn hefur sett sér metnaðarfulla stefnu til framtíðar þar sem meðal annars á að tryggja að öll skjöl verði innskönnuð og aðgengi og miðlun tryggð til þeirra er við á hverju sinni. Ætla má því að Reykjavíkurborg eigi greiðan aðgang að skjölum úr sínum fórum ef metnaðarfullar áætlanir Þjóðskjalasafns ganga eftir.

Það gæti þó verið skynsamlegt að áður en verkefni Borgarskjalasafns eru færð til Þjóðskjalasafns að klárað verði að skanna inn í samstarfi við Þjóðskjalasafn allan safnkost safnsins svo hann sé strax frá upphafi rafrænt aðgengilegur borginni. Þannig ætti aðgengi að safnkostinum ekki að grundvallast á forgangsröðun Þjóðskjalasafns við innskönnun.

Reykjavíkurborg ætti þá einnig að skoða að efla menningarmiðlun annarra safna sbr. umfjöllun hér að ofan svo þau séu betur í stakk búin að miðla einnig minni Reykjavíkur út frá skjalasafninu. Vakin er athygli á því að opinberum skjalasöfnum, þar á meðal Þjóðskjalasafn Íslands, er heimilt að lána skjöl til notkunar í öðrum söfnum ef aðstaða er þar til að varðveita skjöl tryggilega. Því getur Reykjavíkurborg áfram aðstoðað borgarbúa við að nálgast skjöl sem varðveitt eru hjá Þjóðaskjalasafni í gegnum Borgarbókasafn.

05

Viðaukar

Viðauki I

Hugtakaskýringar

Lög og reglugerðir

01

Lög um opinber skjalasöfn nr. 77/2014

Markmið laga þessara er að tryggja myndun, vörslu og örugga meðferð opinberra skjala með réttindi borgaranna, hag stjórnsýslunnar og varðveislu sögu íslensku þjóðarinnar að leiðarljósi.

02

Þjóðskjalasafn setur reglur

Þjóðskjalasafn Íslands skal setja reglur skv. 1. tölul. 8. gr. laga um opinber skjalasöfn um það hvernig skjalastjórn og skjalavörslu í stjórnsýslu ríkis og sveitarfélaga og afhendingarskyldra aðila skuli hagað, svo og skráningu, flokkun og frágangi skjala til afhendingar til opinberra skjalasafna, þ.m.t. skilmála um staðla fyrir skjalavistunarkerfi og samþykkt á skjalavistunarkerfum.

03

Reglur um skráningu mála og málgagna afhendingarskyldra aðila nr. 85/2018

Reglur þessar gilda um skráningu mála og málgagna hjá afhendingarskyldum aðilum.

04

Reglur um tilkynningu, samþykkt og skil á rafrænum gagnasöfnum nr. 877/2020

Reglurnar gilda um rafræn gagnasöfn sem notuð eru til að mynda, safna, skrá og varðveita skjöl og önnur gögn sem geyma upplýsingar og hafa orðið til, borist eða verið viðhaldið við starfsemi afhendingarskyldra aðila og skylt er að tilkynna til opinbers skjalasafns.

05

Reglur um málalykla afhendingarskyldra aðila nr. 572/2015

Reglurnar gilda um málalykla sem afhendingarskyldir aðilar skulu nota til þess að raða og halda utan um skjalaflokkinn málafni í skjalasafni.

06

Reglur um afhendingu á vörsluútgáfum gagna úr rafrænum gagnakerfum nr. 100/2014

Þær gilda um afhendingu á vörsluútgáfum gagna úr rafrænum gagnakerfum, þ.e. rafrænna skráa, rafrænna gagnagrunna, rafrænna dagbókarkerfa og rafrænna mála- og skjalavörslukerfa.

Hugtakaskilgreiningar

Mál

Hugtakið mál er notað um þau viðfangsefni eða úrlausnarefni sem eru eða hafa verið til meðferðar hjá afhendingarskyldum aðilum.

Skjalaflokkur

Skjalasafn hvers afhendingarskylds aðila samanstendur oftast af mörgum skjalaflokkum, sem skiptast niður í aðal- og undirskjalaflokka í samræmi við samsetningu skjalasafnsins. Hver einstakur skjalaflokkur verður til hjá afhendingarskyldum aðila við lausn verkefna, vegna sérstaks efnisinnihalds skjalanna sem unnið er með, notkunar þeirra og forms. Það ræðst af starfsskipulagi og verkefnum viðkomandi aðila hvaða skjalaflokkar eru í skjalasafninu.

Málasafn

Málasafn er skjalaflokkur í skjalasafni afhendingarskylds aðila þar sem vistuð eru skjöl um samskipti og málsatvik. Með málasafni er átt við gögn á pappír og rafræn, t.d. innkomin og útsend bréf, minnisblöð og orðsendingar innanhúss sem og samninga, greinargerðir, skráð símtöl, skýrslur o.fl. sem oft eru hluti máls og varpa ljósi á það.

Málaskrá

Í málaskrá eru skráðar upplýsingar um skjal um leið og það berst afhendingarskyldum aðila, þegar það er sent eða verður til í málsmeðferð. Skjölunum er raðað eftir málalykli og þau vistuð í málasafni.

Skjalavörslu-tímabil

Skjalavörslutímabil er fyrirfram ákveðið og afmarkað tímabil sem skjalavörslu og skjalastjórn hjá afhendingarskyldum aðilum er skipt niður á. Þessi skipting í tímabil á við málasafn, málalykil, málaskrá, skjalavistunaráætlun og rafræn gagnasöfn með skjölum sem samþykkt hafa verið. Algengast er að skjalavörslutímabil sé fimm ár.

Málalykill

Í málaskrá eru upplýsingar um skjal skráðar um leið og það berst afhendingarskyldum aðila, þegar það er sent eða verður til í málsmeðferð. Skjölunum er raðað eftir málalykli og þau vistuð í málasafni.

Skjalavistunaráætlun

Skjalavistunaráætlun er grundvallarstjórn tæki í skjalasafni afhendingarskyldra aðila. Í henni eru upplýsingar um myndun, varðveislu og aðgengi að öllum skjalaflokkum sem verða til í starfseminni. Skjalavistunaráætlun veitir yfirlit yfir ákvarðanir sem hafa verið teknar um hvern skjalaflokk, þau skjöl sem mynda hann og um meðferð og frágang skjalanna. Skjalavistunaráætlun er því vitnisburður um myndun, aðgengi og varðveislu allra skjalaflokka sem verða til í starfsemi afhendingarskyldra aðila.

Viðauki II

Lögfræðileg álitæfni

Rýni á lög um opinber skjalasöfn með stafrænum gleraugum

Rafræn varsla til frambúðar

Lög um opinber skjalasöfn eru frá 2014 og í greinargerð með frumvarpi því er varð að lögum kemur fram áhersla á rafræna vörslu til frambúðar. Segir þar að gögn nútímastjórnsýslu séu í umtalsverðum mæli rafræn og mikill hluti þeirra verði ekki varðveittur til framtíðar öðruvísi en á rafrænu formi. Ákvæði laganna um rafræna stjórnsýslu byggja að mestu leyti á lagabreytingum er áttu sér stað 2008 en þá var lögum um Þjóðskjalasafn Íslands breytt til að safnið gæti gegnt hlutverki sínu að taka við rafrænum gögnum.

Umrædd lög eru almennt séð nokkuð tæknilega hlutlaus og ættu ekki að hindra stafræna framþróun í starfsemi opinberra skjalasafna. Þó verður að telja að lögin séu heldur ekki framsækin þegar kemur að stafrænni framþróun. Þannig tapast t.d. tækifæri til að nýta stafræna framþróun til að lækka kostnað við opinbera skjalavörslu.

Álitaefni

Við vinnslu skýrslunnar kom fram að ákveðin vistun gagna Borgarskjalasafns á sér stað í Danmörku í tengslum við rafræn skil. Fram komu efasemdir um hvort vistun gagnasafna utan Reykjavíkur/Íslands væri í samræmi við lög um opinber skjalasöfn. Borgarskjalasafn brást við þeirri gagnrýni og eru rafræn gagnasöfn nú varðveitt bæði í Danmörku og hjá Borgarskjalasafni. Reykjavíkurborg hefur óskað eftir álitum Þjóðskjalasafns á þessari framkvæmd og er beðið eftir skriflegu svari safnsins.

Tækifæri til stafrænnar framþróunar

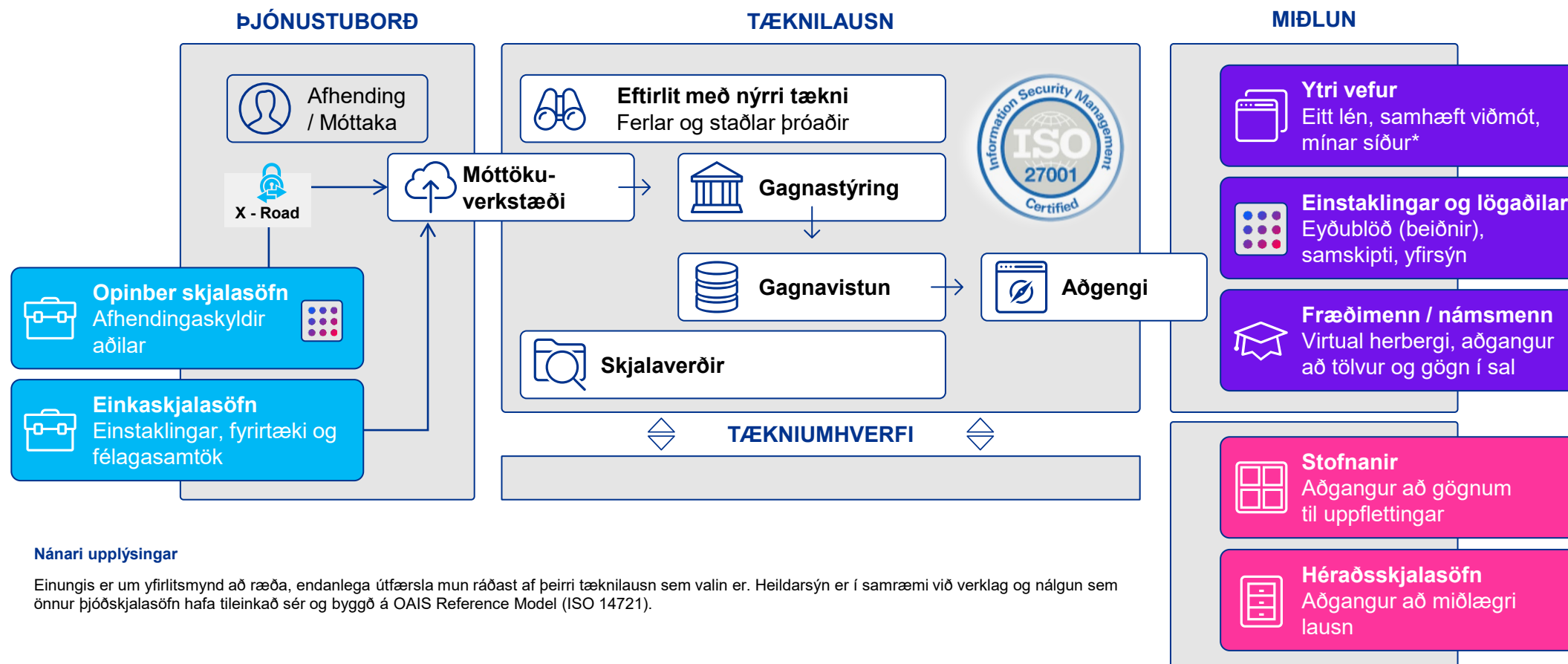
Tilfni er til þess að endurskoða lög um opinber skjalasöfn svo tækifæri til stafrænnar framþróunar endurspeglast betur í lögnum. Meðal annars er tilfni til að endurskoða eða skýra eftirfarandi atriði betur:

- Heimila grisjun allra gagna sem búið er að koma yfir á stafrænt form. Mikilvægt er að tryggja lagalegt gildi slíkra stafrænna heimilda t.d. fyrir dómstólum.
- Skýra betur hvar og hvernig stafræn gagnavarsla fer fram. T.d. hvort varðveislustaðurinn þurfi að vera í eigu og í húsakosti skjalasafna, hvort útvista megi slíkri vistun og hvort hún megi eiga sér stað innan EES eða eingöngu á Íslandi/starfssvæði opinberra skjalasafna.
- Endurskoða betur hlutverk opinberra skjalasafna er kemur að miðlun þjóðarsögunnar. Starfsemi opinberra skjalasafna hefur þróast yfir í að vera meira eftirlits- og varðveisluhlutverk og því gæti miðlun þjóðarsögunnar í gegnum sýningarhald og fræðslu verið betur fyrir komið hjá opinberum aðilum sem eingöngu einbeita sér að miðlun sögunnar svo sem Þjóðminjasafni og byggðasöfnum. Þó yrði opinberum skjalasöfnum ávallt skylt að miðla sögunni á stafrænan hátt m.a. til að gera öðrum aðilum kleift að miðla þjóðar- og byggðasögu.

Viðauki III

Tæknileg högun

Tæknilausn byggð á OAIIS - heildarsýn

Nánari upplýsingar

Einungis er um yfirlitsmynd að ræða, endanlega útfærsla mun ráðast af þeirri tæknilausn sem valin er. Heildarsýn er í samræmi við verklag og nálgun sem önnur þjóðskjalasöfn hafa tileinkað sér og byggð á OAIIS Reference Model (ISO 14721).

OAIS – lýsing á ferlum

Aðgengi

Aðgengi verður tvíþætt, annars vegar eru stafrænar heimildir sem eru aðgengilegar á Internetinu, ýmist opið öllum eða aðgengi stýrt. Svo hins vegar vörslugögn þar sem aðgengi er stýrt inn á þar til gerðan lessal hjá Þjóðskjalasafni.

Gagnavistun

Gögn verða vistuð á tveimur aðskildum tækniumhverfum, annars vegar eru stafrænar heimildir vistaðar á hörðum diskum og spólum og hins vegar vörslugögn sem vistuð verða í umhverfi ótengdu Interneti og almennu neti safnsins. Þau gögn yrðu geymd á aðskildum vélarsölum á LTO spólum og hörðum diskum.

Nánari upplýsingar

Ekki er um tæmandi lista að ræða heldur einungis helstu virkni sem þarfagreining hefur leitt í ljós.

Skráningarkerfi

Það CMS (Collection Management System) kerfi sem verður fyrir valinu mun halda utan um skráningu skjala og gagna. Þar eru lýsigögn og raun/stafræn staðsetning gagnanna skráð.

Skjalamóttaka

Fylgi fordæmi Norðurlanda og bjóði upp á umhverfi sem styður við rafræna stjórnsýslu. Aðstoði við og annist umbreytingu gagna í samstarfi við skilaskylda aðila og einstaklinga.

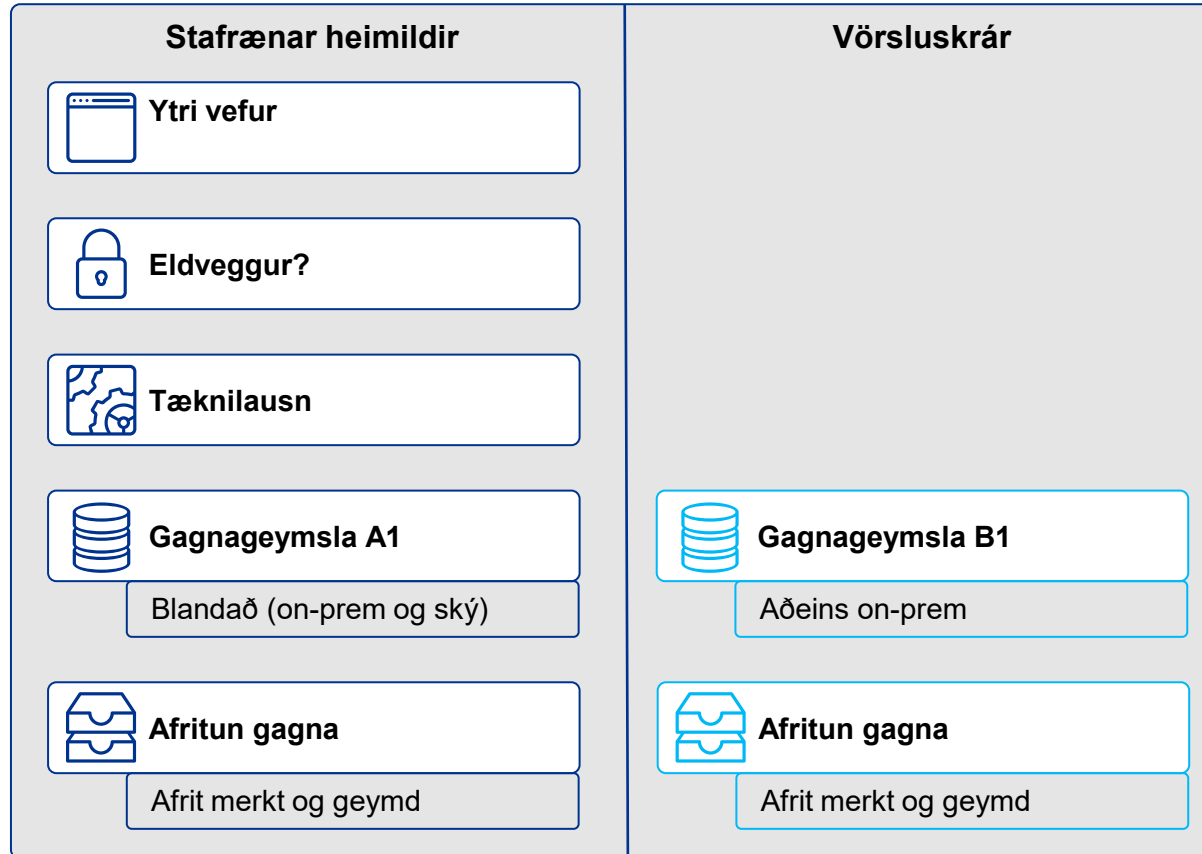

Gagnastýring

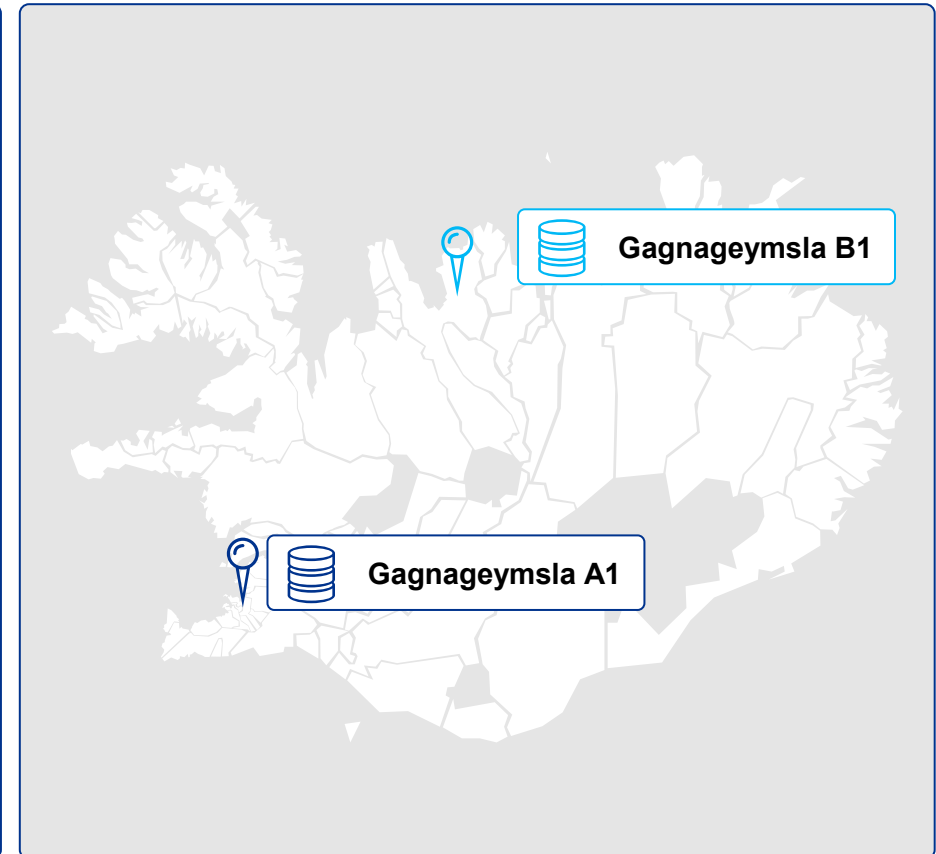
Gögn verða aðgengileg í gegnum stafrænt aðgangskerfi DAMS (Digital Assets Management System) og stýrt niður á notendur og hópa.

Tæknilausn – tæknumhverfi og þjónustuborð

TÆKNIUMHVERFI

STAÐSETNING RAFRÆNNA GAGNA

Viðauki IV

Viðmælendur og gögn

Viðauki V

Fjárhagsleg gögn

Forsendur fyrir útreikningum

Söguleg verðbólga og verðbólguvæntingar												
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verðbólga		2%	3,60%	5,10%	8,20%	5,60%	3,50%	2,60%	2,50%	2,50%	2,50%	2,50%
Launavísitala					-0,40%	0,30%	0,70%	1,50%	1,70%	1,70%	1,60%	1,60%

1. Kostnaðaráætlun Borgarskjalasafn framtíðarinnar

Kostnaðaráætlun BsR									
p.kr.	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Laun og launatengd gjöld									
Heildar launakostnaður	100.083	107.890	163.255	150.852	158.212	174.832	192.175	210.081	228.694
Annar kostnaður									
Vörukaup	15.815	17.111	18.070	18.702	19.188	19.668	20.160	20.664	21.180
Þjónustugjöld við NEA			4.800	6.000	8.000	9.000	9.000	9.225	9.456
Vinnsla og varðveisla vörsluskraá			-	2.000	1.500				
Nýtt upplýsingakerfi (Scope)			1.600	1.690	1.749	1.794	1.839	1.885	1.932
Stafrænir innviðir v. langtíma vörslu og miðlunar				-	-	-	-	-	-
Heildar annar rekstrarkostnaður	15.815	17.111	24.470	28.392	30.437	30.462	30.999	31.774	32.568
Húsnæðiskostnaður									
Innri leiga	58.030	62.789	66.305	68.626	70.410	72.170	73.974	313.731	321.574
Kostnaður við að byggja nýtt húsnæði			20.700	338.100	799.800	836.400	978.600	1.021.200	1.065.300
Daglegur rekstrarkostnaður			34.102	35.296	36.213	37.119	38.047	38.998	39.973
Kostnaður við flutninga								64.805	64.805
Heildar húsnæðiskostnaður	58.030	62.789	121.107	442.021	906.423	945.689	1.090.621	1.438.733	1.491.652
Laun og annar kostnaður	115.898	125.001	187.725	179.244	188.649	205.295	223.174	241.855	261.262
Húsnæðiskostnaður	58.030	62.789	121.107	442.021	906.423	945.689	1.090.621	1.438.733	1.491.652
Samtals	173.928	187.790	308.832	621.265	1.095.072	1.150.984	1.313.795	1.680.588	1.752.914
							Kostnaður næstu 7 árin	7.923.450	

1. Forsendur fyrir útreikningum

Innri leiga

Innri leiga miðast við að núverandi fermetrafjöldi Borgarskjalasafns en gert er ráð fyrir því að flutningar yfir í nýtt húsnæði fari fram 2028 og 2029. Við það að flytja yfir í nýtt húsnæði eykst fermetrafjöldi í 5.167 m². Miðað er við húsaleigu, úr frumathugun sem enn er í vinnslu, að fjárhæð 4.190 krónur á mánuði sem uppreiknast svo á verðlagi 2028 og 2029, sem byggir á verðbólguvæntingum og verðbólguþætti Seðlabanka Íslands.

Daglegur rekstrarkostnaður

Til viðbótar við leiguverð bætist daglegur rekstrarkostnaður sem felur í sér umsýslu, vöktun, þrif, kostnað við rafmagn, hita o.fl. . Stuðst er við útreikninga úr áðurnefndri frumathugun þar sem daglegur rekstrarkostnaður er áætlaður 550 krónur á fermetra á mánuði.

Fjölgun starfsfólks

Gert er ráð fyrir því að starfsfólki fjölgi um níu næstu sjö árin og að launin séu á bilinu 10 – 12 milljónir per stöðugildi eftir því hvaða stöðu um ræðir. Laun og launatengd gjöld eru síðan látin vaxta með launavísitölu.

Flutningskostnaður

Gert er ráð fyrir því að flutningar yfir í nýtt húsnæði taki tvö ár og fari fram árið 2028 og 2029.

Vanmarkar

Sviðsmyndin er m.a. vanmetin þar sem ekki er búið að áætla fyrir stafrænum innviðum vegna langtímaþróunar og miðlunar gagna.

2. Samnýting húsnæðis

Kostnaðaráætlun BsR									
p.kr.	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Laun og launatengd gjöld	100.083	107.890	114.255	119.054	133.935	149.561	165.842	182.642	200.130
Annar kostnaður									
Vörukaup	15.815	17.111	18.070	18.702	19.188	19.668	20.160	20.664	21.180
Vinnsla og varðveisla vörsluskráa			4.000	2.000	1.500				
Nýtt upplýsingakerfi (Scope)			1.600	1.690	1.749	1.794	1.839	1.885	1.932
Þjónustusamningur við ÞÍ			-	-	-	-	-	-	-
Heildar annar rekstrarkostnaður	15.815	17.111	23.670	22.392	22.437	21.462	21.999	22.549	23.112
Húsnæðiskostnaður									
Innri leiga	58.030	62.789	66.305	68.626	70.410	72.170	73.974	307.456	315.142
Kostnaður við að byggja nýtt húsnæði			20.100	327.600	775.500	810.600	951.900	993.000	1.036.200
Daglegur rekstrarkostnaður			33.079	34.237	35.127	36.005	36.905	37.828	38.774
Kostnaður við flutninga								64.805	64.805
Heildar húsnæðiskostnaður	58.030	62.789	119.484	430.463	881.037	918.775	1.062.780	1.403.089	1.454.921
Laun og annar kostnaður	115.898	125.001	137.925	141.446	156.372	171.023	187.841	205.190	223.242
Húsnæðiskostnaður	58.030	62.789	119.484	430.463	881.037	918.775	1.062.780	1.403.089	1.454.921
Samtals	173.928	187.790	257.409	571.908	1.037.409	1.089.798	1.250.621	1.608.279	1.678.163
							Kostnaður næstu 7 árin	7.493.588	

2. Forsendur fyrir útreikningum

Innri leiga

Innri leiga miðast við að núverandi fermetrafjöldi Borgarskjalasafns en gert er ráð fyrir því að flutningar yfir í nýtt húsnæði fari fram 2028 og 2029. Með samnýtingu húsnæðis sparast 2% og verður fermetrafjöldi í 5.063 m². Miðað er við húsaleigu, sem byggir á frumathugun, að fjárhæð 4.190 krónur á mánuði sem uppreiknast svo á verðlagi 2028 og 2029, sem byggir á verðbólguvæntingum og verðbólguþætti Seðlabanka Íslands.

Daglegur rekstrarkostnaður

Til viðbótar við leiguverð bætist daglegur rekstrarkostnaður sem felur í sér umsýslu, vöktun, þrif, kostnað við rafmagn, hita o.fl. Stuðst er við útreikninga úr áðurnefndri frumathugun þar sem daglegur rekstrarkostnaður er áætlaður 550 krónur á fermetra á mánuði.

Fjölgun starfsfólks

Gert er ráð fyrir því að starfsfólki fjölgi um sjö næstu sjö árin og að launin séu á bilinu 10 – 12 milljónir per stöðugildi eftir því hvaða stöðu um ræðir. Laun og launatengd gjöld eru síðan látin vaxta með launavísitölu.

Flutningskostnaður

Gert er ráð fyrir því að flutningar yfir í nýtt húsnæði taki tvö ár og fari fram árið 2028 og 2029.

Vanmarkar

Sviðsmyndin er m.a. vanmetin þar sem ekki er búið að áætla fyrir stafrænum innviðum vegna langtímaþróunar og miðlunar gagna.

3. Færa verkefni til Þjóðskjalasafns

Kostnaðaráætlun BsR									
Þ.kr.	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Laun og launatengd gjöld	100.083	107.890	114.255	119.054	133.935	149.561			
Annar kostnaður	15.815	17.111	18.070	18.702	19.188	19.668			
Húsnæðiskostnaður	58.030	62.789	66.305	68.626	70.410	72.170			
Kostnaður vegna flutninga						129.610			
Kostnaður vegna geymslu Pappírsskjala							146.628	161.066	175.504
Kostnaður vegna geymslu G.B							1.044	1.044	1.044
Heildar kostnaður (BsR)	173.928	187.790	198.630	206.382	223.533	371.008	147.672	162.110	176.548

3. Forsendur fyrir útreikningum

Innri leiga

Innri leiga miðast við að núverandi fermetrafjöldi Borgarskjalasafns og að leiga og annar húsnæðiskostnaður standi frá 2023 – 2026, en það er sá tími sem áætlað er að það taki að færa Borgarskjalasafn yfir til Þjóðskjalasafns. Gert er ráð fyrir því að laun verði greidd næstu fjögur árin, eða frá 2023 – 2026.

Daglegur rekstrarkostnaður

Til viðbótar við leiguverð bætist daglegur rekstrarkostnaður sem felur í sér umsýslu, vöktun, þrif, kostnað við rafmagn, hita o.fl.

Fjölgun starfsfólks

Gert er ráð fyrir því að starfsfólki fjölgi í takt við þörf fyrir starfsfólk í sviðsmyndinni Borgarskjalasafn framtíðarinnar og að launin séu á bilinu 10 – 12 milljónir á hvert stöðugildi eftir því hvaða stöðu um ræðir. Laun og launatengd gjöld eru síðan látin vaxta með launavísitölu. Gert er ráð fyrir launakostnaði frá 2023 – 2026 sem er sá tími sem áætlað er að það taki að færa Borgarskjalasafn yfir til Þjóðskjalasafns.

Flutningskostnaður

Gert er ráð fyrir flutningum árið 2026 og að kostnaður við flutninga verði 129,6 milljónir.

Vanmarkar

Frá og með 2027 eða frá þeim degi sem Borgarskjalasafn færir yfir til Þjóðskjalasafns, er gert ráð fyrir fyrir föstum kostnaði vegna geymslu gígabæta, en þar sem ekki liggur fyrir þarfagreining um magn gígabæta, þá hefur föst upphæð að fjárhæð 1 milljón á ári verið áætluð út spátímabilið.

Samanburður kostnaðar

Samanburður kostnaðar eftir sviðsmyndum								
p.kr	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Samtals
Borgarskjalasafn 2.0	308.832	621.265	1.095.072	1.150.984	1.313.795	1.680.588	1.752.914	7.923.450
Samstarf Borgarskjalasafns 2.0 og ÞÍ	257.409	571.908	1.037.409	1.089.798	1.250.621	1.608.279	1.678.163	7.493.588
Flutningur verkefna til ÞÍ	198.630	206.382	223.533	371.008	147.672	162.110	176.548	1.485.883

Rekstrarkostnaður eftir sviðsmyndum								
p.kr	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Samtals
Borgarskjalasafn 2.0	288.132	347.970	360.077	314.584	335.195	659.388	687.614	2.992.960
Samstarf Borgarskjalasafns 2.0 og ÞÍ	237.309	309.113	326.714	279.198	298.721	615.279	641.963	2.708.298
Flutningur verkefna til ÞÍ	198.630	206.382	223.533	371.008	147.672	162.110	176.548	1.485.883

Byggingakostnaður eftir sviðsmyndum								
p.kr	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Samtals
Borgarskjalasafn 2.0	20.700	338.100	799.800	836.400	978.600	1.021.200	1.065.300	5.060.100
Samstarf Borgarskjalasafns 2.0 og ÞÍ	20.100	327.600	775.500	810.600	951.900	993.000	1.036.200	4.914.900
Flutningur verkefna til ÞÍ	-	-	-	-	-	-	-	-

KPMG

Samþykkt fyrir Borgarskjalasafn

I. KAFLI

Um stjórnun safnsins og verksvið þess.

1. gr.

Borgarskjalasafn er sjálfstæð skjalavörslustofnun í eigu Reykjavíkurborgar. Safnið er undir faglegu eftirliti Þjóðskjalasafns Íslands. Borgarráð samþykkir stefnumörkun í málefnum safnsins og hefur eftirlit með að samþykktum og stefnu sé fylgt. Stjórn Borgarskjalasafns er í höndum forstöðumanns, borgarskjalavarðar. Rekstrarkostnaður safnsins greiðist úr borgarsjóði í samræmi við fjárhags- og starfsáætlun ár hvert.

2. gr.

Borgarskjalasafn er héraðsskjalasafn Reykjavíkur og skal rekstri þess hagað í samræmi við lög um Þjóðskjalasafn og reglugerð um héraðsskjalasöfn. Borgarskjalasafn markar stefnu um meðferð og frágang skjala hjá borgarstofnunum og fyrirtækjum borgarinnar.

3. gr.

Hlutverk Borgarskjalasafns er söfnun, innheimta, skráning og varðveisla skjala og annarra skráðra heimilda um starfsemi og sögu borgarinnar til notkunar fyrir borgaryfirvöld. Skjölín eru jafnframt tiltæk við fræðilegar rannsóknir á sögu borgarinnar og fyrir einstaklinga og lögaðila til að kynna sér skráningu er varðar hagsmuni þeirra og réttindi. Safnið hefur eftirlit með skjalasöfnum afhendingarskyldra aðila. Það gefur út verklagsreglur um skjalavörslu þ.m.t. um ónýtingu skjala sem ekki er talin ástæða til að varðveita til frambúðar.

Skjöl teljast gögn sem geyma upplýsingar hvort sem þau eru tölvugögn, skrifuð gögn, upprættir og teikningar, ljósmyndir, hljóðupptökur eða önnur hliðstæð gögn.

4. gr.

Hlutverki sínu skal Borgarskjalasafn meðal annars gegna á þann hátt að;

- innheimta og varðveita skjöl afhendingarskyldra aðila
- líta eftir skjalasöfnum afhendingarskyldra aðila, láta þeim í té ráðgjöf, gefa út leiðbeiningar um skjalavörslu og tölvuskráningu og ákveða ónýtingu skjala sem ekki er talin ástæða til að varðveita til frambúðar
- gangast fyrir fræðslu um skjalavörslu fyrir þá sem annast skjalavörslu í stofnunum og fyrirtækjum Reykjavíkurborgar, svo sem með námskeiðum og leiðbeiningarritum
- skrásetja varðveitt skjalasöfn og gefa út prentaðar eða fjölritaðar skrár um þau til leiðbeiningar um notkun þeirra
- leiðbeina safngestum um notkun varðveittra skjala og heimilda safnsins, vísa safngestum á heimildir eftir því sem kostur er, efla þekkingu á sögu Reykjavíkur og stuðla að rannsóknum á henni
- halda opnum lestrarsal fyrir almenning þar sem unnt er að sinna fræðistörfum og færa sér í nyt varðveitt skjöl og aðrar heimildir safnsins.

5. gr.

Borgarskjalavörður er forstöðumaður Borgarskjalasafns. Hann skal hafa sérfræðilega menntun og staðgóða þekkingu á skjalavörslu og starfsemi/rekstri skjalasafna auk almennrar stjórnunarþekkingar. Borgarskjalavörður ber ábyrgð á rekstri og stjórnslu safnsins, þar með talið fjármálum, starfsmannamálum og framkvæmd stefnumörkunar borgaryfirvalda. Borgarskjalavörður fer með skjalavörslu í Reykjavík í samræmi við gildandi lög og reglugerðir um héraðsskjalasöfn og ber ábyrgð á faglegri starfsemi safnsins.

Borgarskjalavörður veitir þeim sem hafa afhendingarskyldu til Borgarskjalasafns ráðgjöf varðandi upplýsinga- og skjalamál.

Borgarskjalavörður ber ábyrgð á viðhaldi búnaðar safnsins í samráði við Framkvæmdasvið.

II. KAFLI

Skjalastjórn, safnkostur, aðföng og grisjun.

6. gr.

Afhendingarskyldu til Borgarskjalasafns hafa allar stofnanir og fyrirtæki Reykjavíkurborgar. Fyrirtæki og byggðasamlög, sem Reykjavíkurborg á að meira en hálfu, skulu haga skjalavörslu í samræmi við stefnumörkun og skilgreiningar Borgarskjalasafns. Borgarskjalasafn skal leiðbeina þeim um gerð skjalavistunaráætlana og taka gögn þeirra til endanlegrar varðveislu þegar þeim er skilað.

Þeim félögum og samtökum í Reykjavík, sem njóta verulegra styrkja af opinberu fé, er skylt að afhenda Borgarskjalasafni skjöl sín sé eftir því leitað. Borgarskjalasafn skal setja sér söfnunarstefnu í því skyni að varðveita fjölbætta mynd af sögu Reykjavíkur og Reykvíkinga.

Forstöðumenn borgarstofnana bera ábyrgð á skjalavörslu stofnunar sem þeir veita forstöðu og skulu sjá svo um að skjöl stofnunarinnar séu ávallt í góðri reglu. Þeir skulu fara eftir reglum Borgarskjalasafns um skráningu, flokkun og frágang skjala. Skjalavistunarkerfi og skjalageymslur þeirra skulu samþykkt af Borgarskjalasafni áður en þau eru tekin í notkun.

Áður en afhendingarskyld stofnun er lögð niður eða sameinuð annarri stofnun skal forstöðumaður hennar kalla Borgarskjalasafn til ráðgjafar um meðferð skjala og afhendingu.

Ef frágangur skjala er ekki fullnægjandi við afhendingu, er Borgarskjalasafni heimilt að taka gjald fyrir frágang. Safninu er heimilt með rökstuðningi að innheimta geymslugjald í sérstökum tilvikum.

7. gr.

Borgarstofnanir og aðrir afhendingarskyldir aðilar skulu að jafnaði afhenda Borgarskjalasafni til varðveislu skjöl sem eldri eru en 20 ára, miðað við síðustu innfærslu í bók eða síðasta bréf afgreidds máls. Borgarskjalavörður getur lengt þennan frest eða stýtt hann ef sérstakar ástæður mæla með því. Krefjast má þess að gögn á tölvutæku formi séu afhent fyrr.

Afhendingarskyldum aðilum er óheimilt að ónýta skjöl í skjalasöfnum nema samkvæmt reglum Borgarskjalasafns um ónýtingu skjala eða með heimild borgarskjalavarðar. Komi upp álitamál um eyðingu skjala skal leita álits borgarskjalavarðar. Ágreiningi um ónýtingu skjala afhendingarskyldra aðila skal vísað til úrskurðar stjórnarnefndar Þjóðskjalasafns.

8. gr.

Borgarskjalasafn hefur lestrarsal fyrir almenning þar sem unnt er að sinna fræðistörfum og leita eftir upplýsingum úr skjölum safnsins.

Um aðgang að skjölum og öðrum gögnum, sem varðveitt eru í Borgarskjalasafni, fer samkvæmt stjórnslulögum og upplýsingalögum. Leiki vafi á rétti til aðgangs að gögnum leitar borgarskjalavörður leiðsagnar lögfræðiskrifstofu Stjórnslu- og starfsmannasviðs áður en ákvörðun er tekin.

Fræðimenn, sem nota skjöl safnsins í ritum sínum, skulu ávallt vísa til heimildar samkvæmt viðurkenndum reglum.

Borgarskjalasafn setur sérstakar reglur um afnot og aðgang að skjölum á lestrarsal. Brjótí gestir gegn þeim fyrirmælum er heimilt að banna þeim afnot af safninu.

9. gr.

Óheimilt er að lána skjöl úr safninu. Afhendingarskyldir aðilar eiga þó rétt á aðgangi að skjölum sem þeir hafa afhent Borgarskjalasafni. Stofnanir, sem fá skjöl að láni, bera ábyrgð á varðveislu þeirra og skilum á tilteknum tíma.

Aðili, sem ekki er afhendingarskyldur, getur takmarkað aðgang að skjölum sem hann afhendir.

10. gr.

Samþykkt fyrir Borgarskjalasafn svo breytt kemur í stað samþykktar frá 28. maí 2002. Hún öðlast gildi að fenginni staðfestingu þjóðskjalaverðar.

*Samþykkt í borgarráði 23. febrúar 2006
Staðfest af þjóðskjalaverði 2. mars 2007*

UMSÖGN

Viðtakandi: Skrifstofa borgarstjóra og borgarritara

Sendandi: Borgarlögmaður

Umsögn um tillögu um framtíðarhögun starfsemi Borgarskjalasafns Reykjavíkur

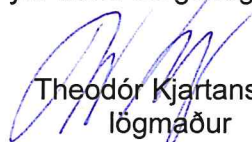
Hinn 7. febrúar 2023 var óskað eftir rýni borgarlögmans á fyrirliggjandi tillögu borgarstjóra til borgarráðs um að starfsemi Borgarskjalasafns verði lögð niður í núverandi mynd og að lögbundin verkefni þess verði flutt til Þjóðskjalasafns Íslands. Þá samkvæmt tillögunni verði verkefni þess sem tilgreind eru í samþykkt borgarráðs og snúa að menningarmiðlun, flutt til Borgarsögusafns og/eða annarra menningarstofnana á menningar- og íþróttasviði.

Borgarskjalasafn er héraðsskjalasafn og starfar m.a. á grundvelli laga nr. 77/2014 um opinber skjalasöfn. Í lögum um opinber skjalasöfn eða öðrum lögum er ekki mælt fyrir um skyldu sveitarfélaga að reka héraðsskjalasöfn innan sinna staðarmarka þó þeim sé það heimilt.

Við yfirferð yfir helstu fyrirmæli laga og reglna um héraðsskjalasöfn og skyldur sveitarfélaga í tengslum við skjalavörslu hefur borgarlögmaður ekki rekist fyrirmæli eða umfjöllun í þeim sem komi í veg fyrir eða takmarki heimildir sveitarfélaga til að ákveða að hætta rekstri héraðsskjalasafns á vegum þess.

Af hálfu borgarlögmans er því ekki gerð athugasemd við þá samantekt á lagalegum álitaefnum sem er að finna í kynningu ráðgjafarsviðs KPMG frá janúar 2023.

Fyrir hönd borgarlögmans,

Theodór Kjartansson
lögmaður